

Journal of Social Sciences Innovations (jssi)

วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์

ปีที่ 2 ฉบับที่ 6 - พฤศจิกายน - ธันวาคม 2568 Vol.2 No.6 - November - December 2025

ISSN : 3057-0948 (Online)

สถาบันส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน ระดับ 1 ม.92 คณะสังคมศาสตร์ วิทยาเขตขอนแก่น

DR/KEY Institute of Academic Development and Promotion 1 M.92, Loosangkhom Sub-district, Phongsavan District,
Nang Khai Province, 43120, Thailand. Tel: 0956886356

Tel: 09-42-660999

Email: socialsciinnovation92@gmail.com

Facebook: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=493492261316374&set=a.663893331316370>

Website: <https://jssdi.institute.org/index.html>

วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์

Journal of Social Sciences Innovations

ปีที่ 2 ฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน - ธันวาคม 2568)

Vol 2 No.6 (November - December 2025)

ISSN : 3057-0948 (Online)

_ ***** _

📖 วัตถุประสงค์

วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์ (Journal of Social Sciences Innovations) มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีทางวิชาการสำหรับการเผยแพร่องค์ความรู้ งานวิจัย และบทความวิชาการที่มุ่งเน้น “นวัตกรรม” ในมิติของสังคมศาสตร์ ทั้งในเชิงแนวคิด ทฤษฎี วิจัย นโยบาย และการประยุกต์ใช้ในบริบทสังคมร่วมสมัย โดยครอบคลุมประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. นวัตกรรมทางสังคม (Social Innovation) การพัฒนานวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม ความเหลื่อมล้ำ คุณภาพชีวิต ความยั่งยืนของชุมชน และการพัฒนาสังคมอย่างมีส่วนร่วม

2. การเมือง การปกครอง และนโยบายสาธารณะเชิงนวัตกรรม (Politics, Governance, and Innovative Public Policy) การเมืองการปกครองร่วมสมัย การกระจายอำนาจ การบริหารภาครัฐแนวใหม่ นโยบายสาธารณะ นโยบายเชิงนวัตกรรม และธรรมาภิบาล

3. การบริหารรัฐกิจและการจัดการภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม (Public Administration and Management of Public, Private, and Civil Society Sectors) การบริหารองค์กรภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management / New Public Service) และการบริหารเชิงเครือข่าย

4. เศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Economy, Society, and Sustainable Development) เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เศรษฐกิจดิจิทัล เศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

5. การศึกษา นวัตกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาทุนมนุษย์ (Education, Learning Innovation, and Human Capital Development) นโยบายการศึกษา การบริหารการศึกษา นวัตกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาครู ผู้บริหาร และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

6. กฎหมาย สังคม และความยุติธรรม (Law, Society, and Justice) กฎหมายกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิทธิมนุษยชน ความยุติธรรมทางสังคม กฎหมายกับเทคโนโลยี และการคุ้มครองสิทธิในสังคมร่วมสมัย

7. วัฒนธรรม อัตลักษณ์ และสังคมร่วมสมัย (Culture, Identity, and Contemporary Society) การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม อัตลักษณ์ทางสังคม ความหลากหลายทางวัฒนธรรม สื่อ วาทกรรม และสังคมดิจิทัล

8. เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ และสังคมศาสตร์ (Digital Technology, Artificial Intelligence, and Social Sciences) ผลกระทบของเทคโนโลยีดิจิทัลและ AI ต่อสังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย และพฤติกรรมมนุษย์

9. การวิจัยเชิงสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์ (Interdisciplinary Research in Social Sciences) งานวิจัยที่บูรณาการศาสตร์ด้านสังคมศาสตร์กับศาสตร์อื่น เช่น มนุษยศาสตร์ นิติศาสตร์ การศึกษา บริหารธุรกิจ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม

10. บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทความปริทัศน์เชิงนวัตกรรม (Academic Articles, Research Articles, and Innovative Review Articles) ครอบคลุมบทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) และบทความวิเคราะห์เชิงนโยบายหรือเชิงแนวคิดที่มีคุณค่าทางวิชาการและสังคม

บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) เพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ เป็นราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน

ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 4 เดือน กรกฎาคม - สิงหาคม

ฉบับที่ 5 เดือน กันยายน - ตุลาคม

ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

เจ้าของ

สถาบันส่งเสริมและพัฒนาวิชาการดีออกเตอร์เกซ เลขที่ 1 หมู่ที่ 12 ตำบลเหล่าต่างคำ

อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย 43120 โทร 061-0186156, 042-650099

Email: socialscienceinnovation.12@gmail.com

Facebook: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=683892851318394&set=a.683893031318376>

Website: <https://iadp-institute.org/index.html>

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน

สมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย

E-mail: Somchai.dam@mcu.ac.th

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ สุวีรางกูร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ความเชี่ยวชาญ: สังคมวิทยา, การประยุกต์ใช้การวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมการศึกษา, การพัฒนารูปแบบ, แนวปฏิบัติที่ดี, โมเดลการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์สังคม, การเชื่อมโยงองค์ความรู้เพื่อการพัฒนามนุษย์และชุมชนอย่างยั่งยืน

E-mail: suthepsuvirangkun8178@gmail.com

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการส่วนนวัตกรรมการทางสังคม

รองศาสตราจารย์ ดร.คิต วรณดี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ความเชี่ยวชาญ: การจัดการเชิงนวัตกรรม, การพัฒนากลยุทธ์องค์กร, การจัดการแบบมีส่วนร่วม, การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการ, การจัดการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

E-mail: dr.kidvarundee@gmail.com

บรรณาธิการส่วนการเมือง การปกครอง และนโยบายสาธารณะเชิงนวัตกรรม

รองศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ผาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ความเชี่ยวชาญ: รัฐศาสตร์และการเมืองการปกครอง, นโยบายสาธารณะและการบริหารรัฐกิจ, การปกครองท้องถิ่นและการพัฒนาพื้นที่, ประชาธิปไตย การมีส่วนร่วม และภาคประชาสังคม, การวิจัยทางสังคมศาสตร์และการวิเคราะห์เชิงนโยบาย, จริยธรรมทางการเมืองและความรับผิดชอบสาธารณะ

E-mail: winit.phacharuen@gmail.com

บรรณาธิการส่วนการบริหารรัฐกิจและการจัดการภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ความเชี่ยวชาญ: การบริหารรัฐกิจและการจัดการภาครัฐ, การจัดการภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม, นโยบายสาธารณะและการพัฒนาองค์กร, การปกครองท้องถิ่นและการพัฒนาพื้นที่, การจัดการทรัพยากรมนุษย์และภาวะผู้นำองค์กร, การวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการ

E-mail: sompong.ke@rmutsb.ac.th

บรรณาธิการส่วนเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ความเชี่ยวชาญ: เศรษฐกิจและการพัฒนาอย่างยั่งยืน, เศรษฐกิจสังคมและความเป็นธรรมทางสังคม, การพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น, นโยบายสาธารณะด้านเศรษฐกิจและสังคม, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคมแห่งการเรียนรู้, การวิจัยเชิงสหวิทยาการด้านเศรษฐกิจและสังคม

E-mail: kanjira9@gmail.com

บรรณาธิการส่วนการศึกษา นวัตกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาทุนมนุษย์

ผศ. ดร.เชวงศักดิ์ พฤกษ์เทเวศ

วิทยาลัยพิษณุพนธ์

ความเชี่ยวชาญ: การสร้างนวัตกรรมการบริหาร, การใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการศึกษา, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, การบริหารจัดการด้วยข้อมูล, การพัฒนาคุณภาพและความยั่งยืน

E-mail: chawengsak@gmail.com

บรรณาธิการส่วนกฎหมาย สังคม และความยุติธรรม

ดร.เด่นคุณ ธรรมนิตยชัยุต

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ความเชี่ยวชาญ: กฎหมายกับสังคม, กระบวนการยุติธรรมและความยุติธรรมทางสังคม, กฎหมายมหาชนและสิทธิมนุษยชน, กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาเชิงสังคม, กฎหมายเทคโนโลยี และสังคมดิจิทัล, นโยบายกฎหมายและการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม, การวิจัยทางนิติศาสตร์และสหวิทยาการ

E-mail: denkhun.thummanitchayuth@gmail.com

บรรณาธิการส่วนวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และสังคมร่วมสมัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิภควิทย์ ภูมิพงศ์คชศร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ความเชี่ยวชาญ: วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม, อัตลักษณ์ทางสังคมและความหลากหลายทางวัฒนธรรม, สื่อ วาทกรรม และการสื่อสารในสังคมร่วมสมัย, สังคมดิจิทัลและวัฒนธรรมออนไลน์, วัฒนธรรม ท้องถิ่น และการพัฒนาชุมชน, สังคมร่วมสมัยกับประเด็นทางสังคมใหม่, การวิจัยทางวัฒนธรรมศึกษาและสหวิทยาการ

E-mail: eitsthailand64@gmail.com

บรรณาธิการส่วนเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ และสังคมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ความเชี่ยวชาญ: เทคโนโลยีดิจิทัลกับสังคมศาสตร์, ปัญญาประดิษฐ์ (AI) กับสังคมและนโยบายสาธารณะ, สังคมดิจิทัลและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม, การวิเคราะห์ข้อมูลและการวิจัยเชิงดิจิทัลด้านสังคมศาสตร์, นวัตกรรมดิจิทัลเพื่อสังคมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน, จริยธรรม กฎหมาย และธรรมาภิบาลด้านเทคโนโลยีและ AI, การวิจัยเชิงสหวิทยาการด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและสังคมศาสตร์

E-mail: w.paisarn@gmail.com

บรรณาธิการส่วนการวิจัยเชิงสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ความเชี่ยวชาญ: การวิจัยเชิงสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์, การวิจัยเชิงนโยบายและการพัฒนาพื้นที่, การวิจัยเชิงประยุกต์และนวัตกรรมทางสังคม, การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และการบูรณาการองค์ความรู้, จริยธรรมการวิจัยและมาตรฐานวิชาการ, การพัฒนาและบริหารจัดการงานวิจัย

E-mail: zumsa_17@hotmail.com

บรรณาธิการส่วนบทความวิชาการ บทความวิจัย และบทความปริทัศน์เชิงนวัตกรรม

รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา ปัญญา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ความเชี่ยวชาญ: การพัฒนาบทความวิชาการและบทความวิจัย, บทความปริทัศน์และการสังเคราะห์องค์ความรู้เชิงนวัตกรรม, มาตรฐานการประเมินและกระบวนการพิจารณาบทความ, ระเบียบวิธีวิจัยและการนำเสนอผลการวิจัย, จริยธรรมการวิจัยและการป้องกันการคัดลอกผลงาน, นวัตกรรมการสื่อสารทางวิชาการและการเผยแพร่ความรู้, การบริหารจัดการวารสารและการพัฒนาคุณภาพสิ่งพิมพ์วิชาการ

E-mail: dr.piyatida@gmail.com

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

อาจารย์ สุพัตรา สันติรุ่งโรจน์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

E-mail: supattra.tinn@gmail.com

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

วรรณภา นุปผาโสภา

โทร.061-0186156, Line ID: Ketsada11

E-mail: ketsada.iadp@gmail.com

✎ ฝ่ายกฎหมาย

นายชัยวิทย์ ฤทธิพิชัยวัฒน์

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

✎ พิสูจน์อักษร

สมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

✎ ออกแบบปก

นายสุริยาทิศ โพธิ์ประสิทธิ์

นักวิชาการอิสระ

✎ จัดรูปเล่ม

ศุภมงคล ศรีพิกุล

สถาบันส่งเสริมและพัฒนาวิชาการดีออกเตอร์เกษ

✎ พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง

จังหวัดปทุมธานี 13180 โทรศัพท์ 0 2529 0574 7, 0 2909 1633 www.vru.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารนวัตกรรมการสังคมศาสตร์ เป็นฉบับที่ 6 ประจำปีพุทธศักราช 2568 มีจำนวนบทความทั้งหมด จำนวน 4 เรื่อง เป็นบทความวิจัย จำนวน 1 เรื่อง บทความวิชาการ จำนวน 3 เรื่อง วารสารกำลังพัฒนาปรับปรุงรูปแบบและประเด็นหลักเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาระดับทุกระดับ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารนวัตกรรมการสังคมศาสตร์ ขอขอบคุณผู้สนับสนุนบทความท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ข)
สารบัญ	(ช)
ผลของกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจต่อการเรียนรู้ทางสังคมของ นักเรียนในโรงเรียนชนบท จังหวัดอุดรธานี	1-15
THE EFFECTS OF INTEGRATED MOTIVATIONAL PHYSICAL EDUCATION ACTIVITIES ON SOCIAL LEARNING OF STUDENTS IN RURAL SCHOOLS, UTTARADIT PROVINCE พงศกร สังข์เงิน, สุรศักดิ์ เขตชัยภูมิ และ เบญจมาศ เกิดมาลัย	
เกย์วัฒนธรรมในฐานะปรากฏการณ์นันทนาการ: การแสดงจิตและการ ตีความในพื้นที่วัฒนธรรมท้องถิ่นและสื่อดิจิทัล	16-34
GAY WATTANATAM AS A RECREATIONAL PHENOMENON: THE PERFORMANCE OF MANNERISM AND INTERPRETATION IN LOCAL CULTURAL SPACES AND DIGITAL MEDIA เดชภณ ทองเต็ม	
รัฐชาติ ประชาธิปไตย และการเมืองการปกครองในโลกาภิวัตน์	35-48
NATION-STATE, DEMOCRACY, AND GOVERNANCE IN THE AGE OF GLOBALIZATION ธนรา เพ็ชรแหวน	
การเมืองการปกครองท้องถิ่นกับการกระจายอำนาจในประเทศไทย	49-63
LOCAL GOVERNANCE AND DECENTRALIZATION IN THAILAND ประสาธน์ สามารถกุล	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	64-87

ผลของกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจต่อการเรียนรู้ทางสังคม ของนักเรียนในโรงเรียนชนบท จังหวัดอุดรดิตถ์*

THE EFFECTS OF INTEGRATED MOTIVATIONAL PHYSICAL EDUCATION ACTIVITIES ON SOCIAL LEARNING OF STUDENTS IN RURAL SCHOOLS, UTTARADIT PROVINCE

พงศกร สังข์เงิน¹, สุรศักดิ์ เขตชัยภูมิ² และ เบญจมาศ เกิดมัลย์³

Pongsakorn Sangngeon¹, Surasak Khetchaiyaphum² and Benjamas Kerdmalai³

¹⁻³สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

¹⁻³Physical Education Department, Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: Pongsakorn.san@uru.ac.th

วันที่รับบทความ : 9 พฤศจิกายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 18 ธันวาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 20 ธันวาคม 2568

Received 9 November 2025; Revised 18 December 2025; Accepted 20 December 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลของกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจต่อการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียน และ 2) เปรียบเทียบระดับการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจ การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกึ่งทดลอง โดยใช้แผนการทดลองแบบ One Group Pretest–Posttest Design กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยคอม จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 30 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจ จำนวน 12 แผน ดำเนินกิจกรรมเป็นระยะเวลา 6

Citation:

* พงศกร สังข์เงิน, สุรศักดิ์ เขตชัยภูมิ และ เบญจมาศ เกิดมัลย์. (2568). ผลของกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจต่อการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนในโรงเรียนชนบท จังหวัดอุดรดิตถ์. วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์, 2(6), 1-15.

Pongsakorn Sangngeon, Surasak Khetchaiyaphum and Benjamas Kerdmalai. (2025). The Effects of Integrated Motivational Physical Education Activities on Social Learning of Students in Rural Schools, Uttaradit Province. Journal of Social Sciences Innovations, 2(6), 1-15.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jssi.2025.22>

Website: <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jssi>

สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที 2) แบบประเมินการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียน แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 3) แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างกิจกรรม และ 4) แบบสะท้อนคิดหลังการเข้าร่วมกิจกรรม เครื่องมือทั้งหมดผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และแบบประเมินมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .87 การเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยการทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest) การจัดกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจ และการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มสัมพันธ์ (Dependent Samples t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจมีระดับการเรียนรู้ทางสังคมหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) เมื่อเปรียบเทียบระดับการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจ พบว่าหลังการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยการเรียนรู้ทางสังคมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: พลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจ, การเรียนรู้ทางสังคม, นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6, โรงเรียนชนบท

Abstract

The purposes of this research were to: 1) examine the effects of integrated motivational physical education activities on students' social learning; and 2) compare the levels of students' social learning before and after participating in the integrated motivational physical education activities. This study employed a quasi-experimental research design using a One Group Pretest–Posttest Design. The sample consisted of 30 Grade 6 students from Ban Huai Khom School, Uttaradit Province, selected through purposive sampling. The research instruments included: 1) twelve integrated motivational physical education activity plans implemented over a six-week period, with two sessions per week

and 60 minutes per session; 2) a five-point rating scale questionnaire to assess students' social learning; 3) a behavioral observation form during the activities; and 4) a reflective form after participation. All instruments were examined for content validity by three experts, and the social learning assessment yielded a reliability coefficient of .87. Data collection consisted of a pretest, the implementation of integrated motivational physical education activities, and a posttest. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and dependent samples t-test.

The research findings revealed that:

1) Grade 6 students who participated in the integrated motivational physical education activities demonstrated significantly higher levels of social learning after participation than before participation at the .05 level.

2) Comparisons of students' social learning levels before and after participating in the integrated motivational physical education activities indicated that post-intervention mean scores of social learning were significantly higher than pre-intervention mean scores at the .05 level.

Keywords: Integrated Motivational Physical Education, Social Learning, Grade 6 Students, Rural Schools

บทนำ

พลศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ ตามแนวทางของ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีสุขภาพภาวะที่ดี มีคุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) วิชาพลศึกษาไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการออกกำลังกายเท่านั้น แต่ยังเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิต ความร่วมมือ ความรับผิดชอบ และการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bandura (1977) ที่อธิบายว่ามนุษย์สามารถเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมผ่านการสังเกตการเลียนแบบ และ การได้รับแรงเสริมเชิงบวก

การเรียนรู้ทางสังคมจึงเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข (ศิริพร พรหมมณี, 2563)

อย่างไรก็ตาม สภาพการจัดการเรียนรู้พลศึกษาในปัจจุบัน โดยเฉพาะในโรงเรียนชนบทยังพบข้อจำกัดหลายประการ เช่น การขาดสื่ออุปกรณ์ ครูผู้สอนขาดแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และแรงจูงใจของผู้เรียนที่มีระดับต่ำ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565) ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้ผู้เรียนบางส่วนไม่ชอบเรียนพลศึกษา รู้สึกไม่มั่นใจและไม่เกิดการเรียนรู้ทางสังคมอย่างเหมาะสม งานวิจัยของ สุธีรา เกษมสุข (2564) พบว่านักเรียนในโรงเรียนชนบทมีแรงจูงใจในการเรียนพลศึกษาต่ำ เนื่องจากกิจกรรมไม่หลากหลายและไม่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Deci และ Ryan (1985) ที่กล่าวว่า “แรงจูงใจภายใน” เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความตั้งใจและความสุขในการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนรู้สึกสนุกและได้รับการยอมรับจะเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมที่ดีขึ้น

ในบริบทของโรงเรียนบ้านห้วยคอม จังหวัดอุดรธานี ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบท นักเรียนส่วนใหญ่มีพื้นฐานจากครอบครัวเกษตรกรและมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะทางสังคมน้อย การจัดการเรียนรู้พลศึกษาที่ผ่านมาเน้นทักษะกีฬาเฉพาะด้านมากกว่ากระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความสุข และไม่เห็นคุณค่าของการเรียนพลศึกษา การบูรณาการแนวคิดด้านแรงจูงใจ เข้ากับกิจกรรมพลศึกษา จึงเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจภายในผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เน้นการทำงานเป็นทีม การให้กำลังใจ และการสะท้อนคิดหลังการเรียนรู้ ซึ่งช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เปิดกว้างและเกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี (Kolb, 1984)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาผลของกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจต่อการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนในโรงเรียนชนบท จังหวัดอุดรธานี เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพลศึกษาที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผลการวิจัยคาดว่าจะประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พลศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนชนบทของไทย และสามารถประยุกต์ใช้เป็นรูปแบบการสร้างแรงจูงใจและพฤติกรรมทางสังคมที่ดีในกลุ่มเยาวชนได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565; วารุณี รัตนสุนทร, 2562)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจต่อการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนชนบท จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจ

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจมีระดับการเรียนรู้ทางสังคมหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ระดับการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจแตกต่างจากก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การทบทวนวรรณกรรม

1. **แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคม** การเรียนรู้ทางสังคม เป็นกระบวนการที่บุคคลเรียนรู้พฤติกรรม ค่านิยม และบทบาททางสังคมผ่านการสังเกต การเลียนแบบ และการได้รับแรงเสริมจากสิ่งแวดล้อม แนวคิดนี้ได้รับการเสนอโดย แบนดูรา (Bandura, 1977) ซึ่งอธิบายว่ามนุษย์สามารถเรียนรู้พฤติกรรมจากแบบอย่างที่เราเห็น โดยไม่จำเป็นต้องลงมือกระทำด้วยตนเองการเรียนรู้ทางสังคมจึงเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ทางอ้อมผ่านการสังเกต และการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น กิจกรรมพลศึกษาซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยการร่วมมือ การเคารพกติกา และการยอมรับผู้อื่น จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะทางสังคม ความมีน้ำใจนักกีฬา และความรับผิดชอบในกลุ่มผู้เรียน(วารุณี รัตนสุนทร, 2562) การส่งเสริมการเรียนรู้ทางสังคมในรายวิชาพลศึกษาช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์

2. **แนวคิดแรงจูงใจในการเรียนรู้** แรงจูงใจหมายถึงพลังภายในที่กระตุ้นให้บุคคลกระทำพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะแรงจูงใจภายใน ซึ่งเป็นแรงผลักดันที่เกิดจากความสนใจและความพึงพอใจในกิจกรรมนั่นเอง Deci และ

Ryan (1985) อธิบายว่าผู้เรียนจะมีแรงจูงใจภายในเมื่อรู้สึกว่าคุณเองมีอิสระในการเลือก มีความสามารถ และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม การสร้างแรงจูงใจในชั้นเรียนพลศึกษาจึงต้องอาศัยกิจกรรมที่สนุก มีความท้าทาย เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับแรงเสริมเชิงบวกอย่างต่อเนื่อง งานวิจัยของ สุธีรา เกษมสุข (2564) พบว่า การเสริมแรงและการให้กำลังใจจากครูผู้สอนสามารถช่วยเพิ่มความตั้งใจและการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการเรียน พลศึกษาได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Maslow (1970) ที่มองว่า การได้รับการยอมรับและการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เป็นปัจจัยสำคัญต่อแรงจูงใจและพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์

3. การจัดกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจ การจัดกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจ หมายถึง การออกแบบกิจกรรมที่ผสมผสานการพัฒนาทางกาย จิตใจ และสังคมเข้าด้วยกัน โดยใช้แรงจูงใจภายในเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการมีส่วนร่วมและความสนใจในการเรียนรู้ แนวคิดนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของ Kolb (1984) ที่ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การมีประสบการณ์ตรง, การสะท้อนคิด, การคิดวิเคราะห์ และการนำไปใช้จริง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจการเรียนรู้ของตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ในกิจกรรมพลศึกษา การให้ผู้เรียนทำงานเป็นทีม ช่วยเหลือกัน และสะท้อนคิดหลังจบกิจกรรม จะช่วยให้เกิดแรงจูงใจภายในและพฤติกรรมทางสังคมที่ดีขึ้น

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยของ Parapim, Pongnoo และ Homsombat (2025) พบว่าการใช้กิจกรรมพลศึกษาผ่านการละเล่นพื้นบ้านไทยช่วยเพิ่มพัฒนาการด้านทักษะสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาในด้านความร่วมมือและการยอมรับผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนงานของ Hidayat, Lengkana, Rohyana และ Purwanto (2023) ในประเทศอินโดนีเซีย พบว่าโมเดล Motivating Active Learning in Physical Education (MALP) ส่งผลให้นักเรียนมีแรงจูงใจภายในและพฤติกรรมทางสังคมดีขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่าการจัดกิจกรรมพลศึกษาที่บูรณาการแนวคิดแรงจูงใจภายในกับการเรียนรู้ทางสังคม เป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาที่เป็นช่วงวัยสำคัญของการสร้างพื้นฐานพฤติกรรมทางสังคม การออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน ได้รับแรงเสริมเชิงบวก และสะท้อนคิดจากประสบการณ์จริง จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจภายใน มีความสุขในการเรียนรู้ และพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการเรียนพลศึกษา

ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ทางสังคมที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาในศตวรรษที่ 21

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยใช้รูปแบบการทดลองแบบ One Group Pretest–Posttest Design เพื่อศึกษาผลของกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจต่อการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนชนบท จังหวัดอุดรธานี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยคอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 รวมทั้งหมด 62 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยคอม จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยสุ่มเลือกห้องเรียน 1 ห้องจากทั้งหมด 2 ห้องเรียน เพื่อใช้เป็นกลุ่มทดลอง ที่จะเข้าร่วมกิจกรรมตลอดระยะเวลา 6 สัปดาห์

เกณฑ์การคัดเข้า กลุ่มตัวอย่างต้องเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยคอม ที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สามารถเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษา และได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองให้เข้าร่วมการวิจัย

เกณฑ์การคัดออก กลุ่มตัวอย่างที่มีปัญหาด้านสุขภาพหรือได้รับบาดเจ็บระหว่างการดำเนินการวิจัย ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาได้ครบตามกำหนด หรือขาดการเข้าร่วมกิจกรรมเกินร้อยละ 20 ของจำนวนครั้งทั้งหมด จะถูกตัดออกจากการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือหลัก 2 ประเภท ได้แก่ (1) แผนกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจ และ (2) แบบประเมินการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียน เครื่องมือทั้งสองสร้างขึ้นโดยอิงจากแนวคิดแรงจูงใจภายในของ Deci และ Ryan (1985) แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1977) และแนวคิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของ Kolb (1984) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีแรงจูงใจในการเรียนรู้และมีพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม

1. แผนกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจ ผู้วิจัยได้พัฒนาแผนกิจกรรมจำนวน 12 แผน ใช้เวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 60 นาที โดยบูรณาการแนวคิดแรงจูงใจเข้ากับกิจกรรมพลศึกษาที่เน้นความร่วมมือ การสื่อสาร และการยอมรับผู้อื่น เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แผนกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจ รายสัปดาห์

สัปดาห์ที่	ชื่อกิจกรรม / แผนการสอน	สาระสำคัญของกิจกรรม	แนวคิดแรงจูงใจที่ใช้	พฤติกรรมทางสังคมที่คาดหวัง
1	แผนที่1 สร้างความคุ้นเคย	สร้างความคุ้นเคยในกลุ่ม	แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation)	เปิดใจ ยอมรับเพื่อน และมีส่วนร่วมในกิจกรรม
	แผนที่2 พลศึกษาสัมพันธ์สร้างสุข	สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุก		
2	แผนที่3 รวมพลังพิชิตภารกิจ	ฝึก teamwork การสื่อสาร และการช่วยเหลือกัน	เป้าหมายร่วม (Goal Setting) และแรงเสริมเชิงบวก	ร่วมมือ แบ่งบทบาท และให้กำลังใจผู้อื่น
	แผนที่4 เราคือทีมเดียวกัน			
3	แผนที่5 ข้ามอุปสรรคไปด้วยกัน	แก้ปัญหาและผ่านอุปสรรคด้วยความร่วมมือ	แรงจูงใจจากความสำเร็จ (Achievement Motivation)	มีความพยายาม รับผิดชอบ และช่วยเหลือเพื่อน
	แผนที่6 พลังแห่งการช่วยเหลือ			
4	แผนที่7 พลังใจสร้างมิตรภาพ	ยอมรับความแตกต่าง ฝึกการสื่อสารเชิงบวก	การเรียนรู้ทางสังคม (Social Modeling)	เคารพกติกา มีน้ำใจนักกีฬา
	แผนที่8 สนามแห่งความเข้าใจ			
5	แผนที่9 เล่นด้วยใจเข้าใจผู้อื่น	ฝึกการตัดสินใจร่วม และความรับผิดชอบต่อกลุ่ม	การเสริมแรงภายใน (Internal Reinforcement)	แสดงความรับผิดชอบต่อและเคารพผู้อื่น
	แผนที่10 รวมพลังแห่งความรับผิดชอบต่อ			
6	แผนที่11 สรุปบทเรียนแห่งทีมเวิร์ก	ทบทวนและสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน	การสะท้อนคิด (Reflection)	เข้าใจบทบาทตนเอง เห็นคุณค่าของความร่วมมือ
	แผนที่12 เราเรียนรู้ไปด้วยกัน			

แผนกิจกรรมดังกล่าวได้รับการตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ด้านพลศึกษาและจิตวิทยาการศึกษา ผลการประเมินความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.94 และมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมโดยรวม 4.68 จาก 5 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับ “มากที่สุด”

2. แบบประเมินการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียน แบบประเมินพฤติกรรมมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) จำนวน 20 ข้อ ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ (1) ความร่วมมือ (2) การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น (3) ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และ (4) การช่วยเหลือเกื้อกูล แบบประเมินได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.80–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.91 ซึ่งอยู่ในระดับสูง แสดงว่าเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพและเหมาะสมสำหรับการใช้ในการวิจัยครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยขออนุญาตจากผู้บริหารโรงเรียนบ้านห้วยคอม อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรธานี และชี้แจงวัตถุประสงค์ให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองทราบ พร้อมขอหนังสือยินยอมจากผู้ปกครอง จากนั้นให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ทำแบบประเมินการเรียนรู้ทางสังคมครั้งที่ 1 เพื่อวัดค่าพื้นฐานก่อนการทดลอง

2. ระหว่างการทดลอง ผู้วิจัยจัดกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจตามแผนที่พัฒนาไว้ จำนวน 12 แผน สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที รวมระยะเวลา 6 สัปดาห์ โดยแต่ละกิจกรรมมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ สร้างแรงจูงใจ อธิบายและสาธิต ฝึกปฏิบัติร่วมกัน สะท้อนคิด และสรุปเสริมแรง

3. หลังการทดลอง เมื่อสิ้นสุดกิจกรรม ให้นักเรียนทำแบบประเมินการเรียนรู้ทางสังคมชุดเดิมอีกครั้ง เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการทดลอง ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนของแบบประเมินและเก็บข้อมูลอย่างเป็นความลับ เพื่อรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก เพื่อให้การนำเสนอผลมีความชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ จำนวน (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ และผลการเรียนเฉลี่ย เพื่อให้เห็นภาพรวมพื้นฐานของนักเรียนที่เข้าร่วมการวิจัย

2. การวิเคราะห์สถิติพรรณนา ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายระดับการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจ โดยแยกวิเคราะห์ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ (1) ความร่วมมือ, (2) การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น, (3) ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม, และ (4) การช่วยเหลือเกื้อกูล

3. การวิเคราะห์สถิติอนุมาน ใช้การทดสอบค่าทีสำหรับกลุ่มตัวอย่างสัมพันธ์กัน (Paired Sample t-test) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เพื่อพิจารณาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจต่อการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียน และเพื่อเปรียบเทียบระดับการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยคอม จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1) ผลของกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจต่อการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์คะแนนการเรียนรู้ทางสังคมโดยรวมของนักเรียนหลังการเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจ พบว่า คะแนนเฉลี่ยการเรียนรู้ทางสังคมหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบระดับการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

(n = 30)

การวัด	ก่อนการเข้าร่วม		หลังการเข้าร่วม		t	p
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
การเรียนรู้ทางสังคม	3.11	0.45	4.24	0.38	11.13	.000*

* p<.05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจมีคะแนนเฉลี่ยการเรียนรู้ทางสังคมหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจส่งผลต่อการพัฒนาระดับการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ

2) ผลการเปรียบเทียบระดับการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

ผลการเปรียบเทียบคะแนนการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมในทุกองค์ประกอบของการเรียนรู้ทางสังคม ได้แก่ ความร่วมมือ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการช่วยเหลือเกื้อกูล โดยความแตกต่างดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการเรียนรู้ทางสังคมก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
(n = 30)

องค์ประกอบการเรียนรู้ทางสังคม	ก่อนการเข้าร่วม		หลังการเข้าร่วม		t	p
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ความร่วมมือ	3.12	0.42	4.26	0.39	10.84	.000*
การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น	3.18	0.47	4.21	0.41	9.97	.000*
ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม	3.05	0.44	4.15	0.37	10.42	.000*
การช่วยเหลือเกื้อกูล	3.10	0.46	4.32	0.35	11.26	.000*
รวมทั้งหมด	3.11	0.45	4.24	0.38	11.13	.000*

* $p < .05$

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมทุกองค์ประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ากิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปภาพรวมของผลการวิจัย นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจมีคะแนนการเรียนรู้ทางสังคมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่ากิจกรรมดังกล่าวสามารถพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านความร่วมมือ ความรับผิดชอบ การยอมรับผู้อื่น และการช่วยเหลือเกื้อกูล

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า กิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะกิจกรรมพลศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ทำงานร่วมกัน และมีส่วนร่วมในสถานการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย ช่วยเอื้อต่อการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมผ่านการสังเกตและการปฏิบัติจริง ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้

ทางสังคมของ Bandura (1977) ซึ่งอธิบายว่าการเรียนรู้พฤติกรรมเกิดจากการสังเกตแบบอย่างและการมีปฏิสัมพันธ์ในบริบททางสังคม โดยกิจกรรมพลศึกษาถือเป็นบริบทที่เอื้อต่อการแสดงพฤติกรรมเชิงบวกและการเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดแรงจูงใจภายในของ Deci และ Ryan (1985) ที่ระบุว่าการจัดกิจกรรมที่สนับสนุนความรู้สึกมีอิสระ ความสามารถ และความสัมพันธ์กับผู้อื่น จะช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ระดับการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนหลังการเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งนี้ เป็นเพราะการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบช่วยให้ผู้เรียนได้สะสมประสบการณ์ทางสังคมจากการลงมือปฏิบัติจริงอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมและทัศนคติทางสังคมอย่างค่อยเป็นค่อยไป ผลดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb (1984) ที่เน้นว่าการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการลงมือปฏิบัติ การสะท้อนคิด และการนำประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Su และ Liu (2025) ที่พบว่าการสนับสนุนจากครูพลศึกษามีส่วนช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจและความเชื่อมั่นในตนเองของผู้เรียน ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมในบริบทการเรียนรู้ทางกีฬา อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Abdoshahi (2022) ที่ชี้ให้เห็นว่าการสนับสนุนด้านอิสระจากครูและระบบการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจภายในและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางกาย อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมในชั้นเรียนพลศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจช่วยพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนักเรียนมีคะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองในทุกองค์ประกอบ ได้แก่ ความร่วมมือ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความรับผิดชอบ และการช่วยเหลือเกื้อกูล แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนในบริบทโรงเรียนชนบท

ข้อเสนอแนะ จากผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนจึงควรนำกิจกรรมรูปแบบนี้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างแรงจูงใจภายในและพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้เรียน โดยเฉพาะในชั้นเรียนที่นักเรียนมีความแตกต่างด้านพฤติกรรมหรือขาดแรงกระตุ้นในการเรียนรู้ กิจกรรมลักษณะนี้สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสุข ร่วมมือกัน และเรียนรู้จากการทำงานเป็นทีมได้ดีขึ้น

สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายการศึกษาไปยังระดับชั้นหรือกลุ่มอายุอื่น เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์ในบริบทที่แตกต่างกัน รวมทั้งควรศึกษาผลระยะยาวของกิจกรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมและแรงจูงใจภายในของผู้เรียน เพื่อยืนยันความยั่งยืนของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมพลศึกษาเชิงบูรณาการแรงจูงใจ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ศิริพร พรหมมณี. (2563). การจัดกิจกรรมพลศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษา. *วารสารวิจัยทางการศึกษา*, 15(3), 60–72.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านสุขภาวะและทักษะชีวิต*. กรุงเทพฯ: สกศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). *รายงานสถานการณ์การศึกษาของประเทศไทย พ.ศ. 2565*. กรุงเทพฯ: พริกหวานพับลิชชิง.
- สุธีรา เกษมสุข. (2564). แรงจูงใจในการเรียนพลศึกษาของนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนชนบท. *วารสารการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น*, 8(1), 25–36.
- วารุณี รัตนสุนทร. (2562). พลศึกษากับการพัฒนาเจตคติทางสังคมของผู้เรียน. *วารสารครุศาสตร์ศึกษา*, 10(2), 45–57.
- Abdoshahi, M. (2022). The correlation of autonomy support with intrinsic motivation, social anxiety, and intention to engage in physical activity. *Journal of Physical Education and Sport*, 22(9), 2453–2461. https://jpp.mums.ac.ir/article_19651.html

- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior*. Springer.
- Hidayat, C., Lengkana, A. S., Rohyana, A., & Purwanto, D. (2023). Motivating active learning in physical education: Critical thinking. *European Journal of Educational Research*, 12(2), 1137–1151. <https://doi.org/10.12973/eu-er.12.2.1137>
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Prentice-Hall.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and Personality* (2nd ed.). New York: Harper & Row.
- Parapim, J., Pongnoo, R., & Homsombat, T. (2025). The effect of using physical education activities through traditional Thai games on the social skills of primary school students. *Journal of Buddhist Education and Research*, 11(1), 400–415.
- Su, W., & Liu, Q. (2025). The impact of physical education teacher support on sport participation among college students: The chain mediating effects of physical education learning motivation and self-efficacy. *Frontiers in Psychology*, 16, 1592753. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1592753>

เกย์วัฒนธรรมในฐานะปรากฏการณ์นันทนาการ: การแสดงจิตและการตีความในพื้นที่วัฒนธรรมท้องถิ่นและสื่อดิจิทัล*

GAY WATTANATAM AS A RECREATIONAL PHENOMENON: THE PERFORMANCE OF MANNERISM AND INTERPRETATION IN LOCAL CULTURAL SPACES AND DIGITAL MEDIA

เดชภณ ทองเต็ม

Tachapon Tongterm

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Department of Sport Science, Faculty of Liberal Arts and Sciences, Sisaket Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: spsc_network@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 7 พฤศจิกายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 20 ธันวาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 25 ธันวาคม 2568

Received 7 November 2025; Revised 20 December 2025; Accepted 25 December 2025

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนผ่านของสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 สู่บริบทที่โอบรับความหลากหลายทางอัตลักษณ์ได้ก่อให้เกิดความท้าทายเชิงโครงสร้างต่อระบบสุขภาวะทางสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะมิติอัตลักษณ์ทางเพศที่ต้องเผชิญกับแรงปะทะระหว่างคุณค่าดั้งเดิมกับความร่วมสมัย บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทบทวนและวิเคราะห์แนวคิดเชิงนันทนาการที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางวัฒนธรรมในสังคมร่วมสมัย 2) วิเคราะห์ “เกย์วัฒนธรรม” ในฐานะปรากฏการณ์นันทนาการที่ปรากฏผ่านการแสดงจิตในบริบททางวัฒนธรรมร่วมสมัย 3) อธิบายพลวัตของการตีความและการรับรู้ทางสังคมที่มีต่อ

Citation:

*

เดชภณ ทองเต็ม. (2568). เกย์วัฒนธรรมในฐานะปรากฏการณ์นันทนาการ: การแสดงจิตและการตีความในพื้นที่วัฒนธรรมท้องถิ่นและสื่อดิจิทัล. วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์, 2(6), 16-34.

Tachapon Tongterm. (2025). Gay Wattanatam as a Recreational Phenomenon: the Performance of Mannerism and Interpretation in Local Cultural Spaces and Digital Media. Journal of Social Sciences Innovations, 2(6), 16-34.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jssi.2025.23>

Website: <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jssi>

เกยวัฒนธรรมในบริบทที่หลากหลายทั้งในพื้นที่วัฒนธรรมท้องถิ่นและสื่อดิจิทัล และ 4) สังเคราะห์บทบาทของนันทนาการในฐานะกลไกทางสังคมที่เอื้อให้ความหลากหลายทางเพศสามารถดำรงอยู่และอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเคารพความแตกต่าง โดยอาศัยการสังเคราะห์องค์ความรู้จากเอกสารวิชาการและการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางสังคมในพื้นที่จารีตประเพณีและแพลตฟอร์มดิจิทัล ผลการวิเคราะห์ชี้ว่า นันทนาการมิได้เป็นเพียงกิจกรรมยามว่าง หากแต่เป็นพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกยวัฒนธรรมใช้การแสดงออกเชิงจริต ซึ่งเป็นกลไกเชิงสุนทรีย์ในการประกอบสร้างและสื่อสารตัวตนให้สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรมที่ลื่นไหลในพื้นที่ท้องถิ่น อีกทั้งการหยิบยืมพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ บทบาทจริตยาย และสุนทรีย์ภาพของประเพณี ยังทำหน้าที่เป็นกลไกสร้างการยอมรับผ่านการเป็นผู้สร้างคุณค่าทางวัฒนธรรม ขณะที่สื่อดิจิทัลทำหน้าที่เป็นลานนันทนาการร่วมสมัยที่ช่วยขยายการมองเห็น และใช้การล้อเลียนกับอารมณ์ขันเป็นเครื่องมือในการลดแรงเสียดทานเชิงอุดมการณ์ ซึ่งองค์ความรู้นี้สะท้อนว่านันทนาการทำหน้าที่เป็นพื้นที่ต่อรองทางสังคมที่เอื้อให้สามารถจัดการความคลุมเครือของอัตลักษณ์ ลดการตัดสินเชิงศีลธรรมแบบแข็งตัว และขยายพรมแดนของศาสตร์นันทนาการจากการจัดการกิจกรรมไปสู่การบริหารจัดการความหมายและความสัมพันธ์ของมนุษย์ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างอย่างมีศักดิ์ศรีและยั่งยืนในสังคมพหุลักษณะ

คำสำคัญ: เกยวัฒนธรรม, นันทนาการเชิงวัฒนธรรม, การแสดงจริต, พื้นที่ต่อรองความหมาย, สื่อดิจิทัล

Abstract

The global transition of society in the twenty-first century toward greater acceptance of identity diversity has generated structural challenges for socio-cultural well-being, particularly in relation to gender identity, which continues to encounter tensions between traditional values and contemporary social change. This article aims to 1) review and analyze recreational concepts related to cultural expression in contemporary society; 2) examine gay culture as a recreational phenomenon manifested through the performance of mannerism within contemporary cultural contexts; 3) explain the dynamics of social

interpretation and perception of gay culture across diverse settings, including local cultural spaces and digital media; and 4) synthesize the role of recreation as a social mechanism that enables gender diversity to exist and coexist within society with respect for difference. Drawing on a synthesis of academic literature and an analysis of social phenomena observed in traditional cultural settings and digital platforms, the findings indicate that recreation is not merely a leisure activity but functions as a socio-cultural space in which gay culture employs manneristic performance as an aesthetic mechanism to construct and communicate identity in fluid cultural contexts, particularly at the local level. The appropriation of sacred spaces, “Yai” (elderly feminine) mannerisms, and traditional aesthetic practices serves as a means of generating social acceptance by positioning participants as creators of cultural value. Meanwhile, digital media operate as contemporary recreational arenas that enhance visibility and utilize parody and humor as strategies to reduce ideological tension. Overall, this body of knowledge suggests that recreation functions as a space of social negotiation that facilitates the management of identity ambiguity, mitigates rigid moral judgment, and extends the scope of leisure studies from activity management toward the management of meaning and human relationships, thereby promoting dignified and sustainable coexistence within pluralistic societies.

Keywords: Gay Wattanatam, Cultural recreation, Manneristic Performance, Social Negotiation Space, Digital Media

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนผ่านของสังคมโลกสู่บริบทที่โอบรับความหลากหลายทางอัตลักษณ์ได้ก่อให้เกิดความท้าทายเชิงโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อระบบสุขภาวะทางสังคมและวัฒนธรรมในหลายระดับ โดยเฉพาะในมิติอัตลักษณ์ทางเพศซึ่งต้องเผชิญกับแรงปะทะระหว่างคุณค่าดั้งเดิมกับความร่วมสมัย การตีตราเชิงโครงสร้าง และความเปราะบางของพื้นที่ทางสังคมที่เกิดจากการจำกัดนิยามความหลากหลายให้อยู่ภายใต้กรอบศีลธรรม วัฒนธรรม และสถาบัน

หลักของสังคม (Butler, 2004) ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่า สุขภาวะของกลุ่มเพศหลากหลายมิได้ถูกกำหนดด้วยปัจจัยด้านกายภาพหรือสิทธิทางกฎหมายเพียงอย่างเดียว หากยังผูกโยงอย่างลึกซึ้งกับการมีพื้นที่ในการแสดงออก การได้รับการมองเห็น และการสร้างความหมายของการดำรงอยู่ในฐานะตัวตนที่มีคุณค่าภายใต้โครงสร้างสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Henderson et al., 2004) สำหรับในบริบทไทย การก้าวเข้าสู่ยุคเปลี่ยนผ่านที่สังคมเริ่มเปิดรับความหลากหลายทางเพศอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นในปัจจุบัน ได้ส่งผลให้ความต้องการพื้นที่ที่สนับสนุนการที่สามารถฟื้นฟูคุณค่าของตัวตน จิตใจ และความหมายของการดำรงชีวิตท่ามกลางความแตกต่างเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญไม่แตกต่างจากแนวโน้มในระดับสากล (เตชภณ ทองเต็ม และคณะ, 2566; รัชชานนท์ ศรีเพี้ยชัย และคณะ, 2567)

ภายใต้บริบทดังกล่าว แนวคิดนันทนาการได้รับการขยายกรอบความหมายจากการเป็นกิจกรรมยามว่างหรือการพักผ่อนส่วนบุคคล ไปสู่การเป็นพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมที่มนุษย์ใช้จัดการอารมณ์ ความสนุก ความงาม และความสัมพันธ์เชิงอัตลักษณ์อย่างซับซ้อน นันทนาการจึงมิได้เป็นเพียงผลผลิตของเวลาว่าง หากแต่เป็นปฏิบัติการทางวัฒนธรรมที่เปิดโอกาสให้เกิดการทดลองบทบาท การต่อรองความหมาย และการประกอบสร้างตัวตนในชีวิตประจำวัน (Geertz, 1973) โดยเฉพาะแนวคิดนันทนาการเชิงวัฒนธรรม (cultural recreation) ซึ่งมุ่งเน้นการผสมผสานวัฒนธรรม วิถีชีวิต และสุนทรียภาพที่มีรากลึกในสังคมท้องถิ่น ได้กลายเป็นกรอบสำคัญในการอธิบายว่ามนุษย์ใช้กิจกรรมทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงกาย จิตใจ และจิตวิญญาณของอัตลักษณ์ที่ลื่นไหลอย่างกลมกลืน (Henderson et al., 2004) ซึ่งในกรอบแนวคิดนี้ นันทนาการไม่เพียงตอบสนองความต้องการด้านความผ่อนคลาย หากยังทำหน้าที่เป็น symbolic space of practice ที่ตัวตนซึ่งเคยถูกผลักให้อยู่ชายขอบสามารถกลับเข้ามามีบทบาทในโครงสร้างสังคมได้อย่างมีนัยสำคัญ

ภายใต้พลวัตดังกล่าว ได้เกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “เกย์วัฒนธรรม (Gay Wattanatam)” ซึ่งแสดงออกผ่านกิจกรรมนันทนาการและการสำแดงจริต (mannerism) บนพื้นที่วัฒนธรรมท้องถิ่นและสื่อดิจิทัล ซึ่งการแสดงจริตในบริบทนี้มีได้เป็นเพียงพฤติกรรมผิวเผินหรือการล้อเลียนเพื่อความบันเทิง หากแต่เป็นปฏิบัติการเชิงสุนทรียะและเชิงสัญลักษณ์ที่สะท้อนความลื่นไหลของเพศ บทบาท และวัย ผ่านการแสดงออกที่ถูกทำให้เล่นได้ในพื้นที่ทางสังคม (เตชภณ ทองเต็ม และคำล่า มุสิกกา, 2568) ซึ่งการศึกษาด้านวัฒนธรรมและการสื่อสารที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่า การใช้สไตล์ อารมณ์ขัน และการแสดงออกเกิน

จริง เป็นกลไกการต่อรองอัตลักษณ์ที่ช่วยลดแรงเสียดทานทางสังคม และสร้างพื้นที่กลางของการอยู่ร่วมกันโดยไม่จำเป็นต้องเผชิญหน้าความขัดแย้งโดยตรง (Wood, 1998) สำหรับในบริบทไทย ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น เช่น พิธีเรือมมะมั่วด งานนมัสการพระธาตุพนม และประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นต้น ซึ่งกลุ่มเกย์วัฒนธรรมมักใช้การนุ่งผ้าโบราณ การพ้อนรำ (สุธิดา ตันเลิศ และคณะ, 2567) และจรรยา (elderly feminine mannerism) ซึ่งผู้เขียนสามารถให้คำนิยามนี้ได้ว่า “ปฏิบัติการเชิงสัญลักษณ์ที่บางกลุ่มเกย์วัฒนธรรมหยิบยืมท่วงท่า สุนทรียภาพ และบุคลิกภาพของผู้หญิงสูงวัยในบริบทท้องถิ่นมาใช้เป็นเครื่องมือเชิงนันทนาการเพื่อจัดการความหมายทางสังคม โดยทำหน้าที่เป็นกลไกเชิงสุนทรียะที่ช่วยลดแรงเสียดทานทางอุดมการณ์ผ่านความนอบน้อมและอารมณ์ขันอันเอื้อให้เกิดการต่อรองอัตลักษณ์อย่างนุ่มนวลภายในพื้นที่จารีตประเพณีและพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ โดยปฏิบัติการดังกล่าวช่วยแปรเปลี่ยนสถานะจากการเป็นผู้ถูกมองไปสู่การเป็นผู้สร้างคุณค่าทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับระบบความเชื่อของชุมชน ทำให้ความสิ้นเปลืองของเพศและวัยได้รับการยอมรับในฐานะทรัพยากรทางสุนทรียะซึ่งเกื้อหนุนการดำรงอยู่ของกลุ่มความหลากหลายทางเพศภายในโครงสร้างวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างมีศักดิ์ศรี” (ดังภาพที่ 1) ขณะเดียวกันลานนันทนาการดิจิทัลบนแพลตฟอร์ม TikTok และ YouTube ได้ขยายพื้นที่การมองเห็นและการตีความเกย์วัฒนธรรมสู่สาธารณะในวงกว้าง ทำให้การแสดงจรรยาและสุนทรียภาพท้องถิ่นถูกผลิตซ้ำ เจริญ และต่อรองความหมายในบริบทสังคมร่วมสมัยอย่างต่อเนื่อง (กั้วพา พองแก้ว และยิ่งยอด มัญชุวิสิฐ, 2566)

ภาพที่ 1 การแสดงจรรยาของกลุ่มเกย์วัฒนธรรมในแพลตฟอร์ม Tik Tok

ที่มา: <https://www.tiktok.com>

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการศึกษาด้านความหลากหลายทางเพศและนันทนาการจำนวนมาก แต่ยังปรากฏช่องว่างสำคัญในการอธิบายเกย์วัฒนธรรมในฐานะปรากฏการณ์นันทนาการที่มีการแสดงจริตและสุนทรีภาพเป็นแก่นกลางของประสบการณ์ โดยเฉพาะการสังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่วัฒนธรรมท้องถิ่นกับสื่อดิจิทัลในฐานะกลไกการสร้างคามหมาย การยอมรับ และการอยู่ร่วมกันของความแตกต่างในสังคมไทยอย่างเป็นระบบ ดังนั้น บทความวิชาการนี้จึงมุ่ง 1) ทบทวนและวิเคราะห์แนวคิดเชิงนันทนาการที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางวัฒนธรรมในสังคมร่วมสมัย 2) วิเคราะห์ “เกย์วัฒนธรรม” ในฐานะปรากฏการณ์นันทนาการที่ปรากฏผ่านการแสดงจริตในบริบททางวัฒนธรรมร่วมสมัย 3) อธิบายพลวัตของการตีความและการรับรู้ทางสังคมต่อเกย์วัฒนธรรมในบริบทที่หลากหลาย ทั้งในพื้นที่วัฒนธรรมท้องถิ่นและสื่อดิจิทัล และ 4) สังเคราะห์บทบาทของนันทนาการในฐานะกลไกทางสังคมที่เอื้อให้ความหลากหลายทางเพศสามารถดำรงอยู่และอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเคารพความแตกต่าง โดยผู้เขียนคาดหวังว่าบทความนี้จะป็นฐานองค์ความรู้ที่ช่วยขยายพรมแดนการศึกษาด้านนันทนาการเชิงวัฒนธรรม และนำไปสู่การออกแบบพื้นที่และกิจกรรมที่ตอบโจทย์การอยู่ร่วมกันในยุคแห่งความหลากหลายอย่างยั่งยืนในอนาคต

นันทนาการกับการแสดงออกทางวัฒนธรรม

ก่อนที่ผู้เขียนจะอภิปรายประเด็นเกย์วัฒนธรรมในฐานะปรากฏการณ์นันทนาการ จำเป็นต้องสร้างความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับนันทนาการให้พ้นจากกรอบในอดีตที่มองนันทนาการเป็นเพียงกิจกรรมยามว่างหรือการผ่อนคลายทางกายภาพ เพราะกรอบดังกล่าวไม่เพียงพอสำหรับการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมร่วมสมัยที่มีความซับซ้อน โดยเฉพาะรูปแบบการแสดงออกเชิงสุนทรียะและการประกอบสร้างอัตลักษณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่วัฒนธรรมต่าง ๆ ดังนั้น นันทนาการในที่นี้จึงถูกพิจารณาในฐานะพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการสร้างความหมาย การเจรจาคุณค่า และการจัดวางตัวตนของมนุษย์ในสังคมร่วมสมัย ดังนี้

1. นันทนาการในฐานะพื้นที่การแสดงออกและการสร้างความหมาย

การทำความเข้าใจนันทนาการในฐานะปรากฏการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมจำเป็นต้องก้าวข้ามนิยามเชิงกิจกรรมไปสู่การมองว่า นันทนาการ คือ พื้นที่ปฏิบัติการ (space of practice) ที่มนุษย์ใช้จัดการอารมณ์ ความรู้สึก และความสัมพันธ์ ผ่านกลไกของความสนุกและสุนทรีภาพ นันทนาการจึงเป็นพื้นที่ที่เอื้อให้ปัจเจกเชื่อมโยงกับชุมชนและสังคมในรูปแบบที่ไม่

แข่งตัวตามบรรทัดฐานเชิงสถาบัน (Hunnicut, 1998; Jurenienė & Stonyte, 2015) ซึ่งในมิตินี้ นันทนาการมิได้ทำหน้าที่เพียงลดความตึงเครียด หากแต่เปิดพื้นที่ให้มนุษย์ได้เจรจา ระหว่างความปรารถนาภายในกับกรอบคุณค่าและความคาดหวังภายนอก กระบวนการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการจึงกลายเป็นกระบวนการประกอบสร้างตัวตนที่มีพลวัต โดยอาศัยคุณค่าที่รับรู้ (perceived value) ซึ่งผู้เข้าร่วมเป็นผู้ให้นิยามจากประสบการณ์ตรงของตนเอง (Young Jae & Park, 2021) กล่าวคือ เมื่อกิจกรรมนันทนาการถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารอัตลักษณ์ กิจกรรมเหล่านั้นจะค่อย ๆ แปรสภาพเป็นระบบสัญลักษณ์ที่บอกเล่าสถานะ ความเชื่อ และจุดยืนทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนอย่างมีนัยสำคัญ (Jurenienė & Stonyte, 2016)

2. การแสดงจิตในฐานะปฏิบัติการนันทนาการ

เมื่อมองว่านันทนาการเป็นลานปฏิบัติการอัตลักษณ์ ความสิ้นไหลของเพศ บทบาท และช่วงวัยจึงไม่ใช่ความเปราะบาง หากแต่เป็นผลลัพธ์ของปฏิบัติการทางสังคมที่เปิดโอกาสให้ ตัวตนถูกเล่นและจัดวางใหม่ได้อย่างยืดหยุ่น การแสดงจิตตายในบริบทนี้จึงมิใช่เพียงกิริยา ทำทางหรือการเลียนแบบ หากแต่เป็นการแสดงออกเชิงสุนทรียะที่ถูกทำให้เป็นกิจกรรม นันทนาการ ซึ่งสามารถเรียนรู้ เลือกใช้ และปรับเปลี่ยนได้ตามบริบทของปฏิสัมพันธ์ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ความสนุกและความงามช่วยลดแรงกดทับของบรรทัดฐานหลัก (Butler, 2004)

การเล่นบทบาทผ่านจิตตายทำหน้าที่เป็นกลไกในการสื่อสารอำนาจ ความใกล้ชิด และความเป็นสมาชิกของกลุ่ม โดยไม่จำเป็นต้องเผชิญหน้ากับโครงสร้างศีลธรรมอย่างตรงไปตรงมา (Egner & Maloney, 2016) นอกจากนี้ นันทนาการยังเปิดพื้นที่ให้เกิดการข้ามวัย ผ่านการล้อเลียนหรือการยืมบทบาทจากช่วงวัยอื่น ซึ่งช่วยรื้อถอนลำดับชั้นทางอายุที่ฝังอยู่ในชีวิตประจำวัน และทำให้สถานะทางสังคมกลายเป็นสิ่งที่ต่อรองและแปรเปลี่ยนได้อย่างต่อเนื่อง

เกย์วัฒนธรรมในฐานะปรากฏการณ์นันทนาการ

เมื่อพิจารณาเกย์วัฒนธรรมผ่านกรอบนันทนาการ จะเห็นว่าปรากฏการณ์นี้มีได้เป็นเพียงการรวมกลุ่มของผู้มีความหลากหลายทางเพศ หากแต่เป็นปฏิบัติการทางสังคมวัฒนธรรม ที่สะท้อนการต่อรองอำนาจเชิงสัญลักษณ์และการจัดการสุนทรียภาพอย่างมีชั้นเชิง

ดังนั้น เกย์วัฒนธรรมจึงควรถูกทำความเข้าใจในฐานะกระบวนการทางวัฒนธรรมมากกว่าการเป็นอัตลักษณ์ตายตัว ดังนี้

1. การจัดวางตัวตนผ่านกิจกรรมนันทนาการ

ในกรอบนี้ อัตลักษณ์ของเกย์วัฒนธรรมมิใช่สิ่งที่มีอยู่ก่อนโดยกำเนิด หากแต่ถูกสร้างและจัดวางอย่างต่อเนื่องผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนันทนาการ กล่าวคือ กิจกรรมตั้งแต่การเตรียมงานประเพณี การฝึกซ้อมการแสดง ไปจนถึงการรวมกลุ่มสร้างสรรค์งานศิลปะ ล้วนทำหน้าที่เป็นพื้นที่ทดลองบทบาทที่เปิดโอกาสให้สามารถสื่อสารตัวตนสู่สาธารณะได้อย่างมีกลยุทธ์ (Michael et al., 2023) ซึ่งภายใต้กระบวนการดังกล่าว ความหมายของพื้นที่ปลอดภัยมิได้หยุดอยู่ที่การคุ้มกันทางจิตใจ หากแต่ถูกยกระดับเป็นฐานอำนาจในการผลิตความหมายใหม่ของตัวตน (Anderson & Knee, 2022) ส่งผลให้เกย์วัฒนธรรมสามารถเคลื่อนสถานะจากการเป็นผู้ถูกมอง ไปสู่การเป็นผู้สร้างคุณค่าที่สังคมยอมรับได้อย่างมีศักดิ์ศรี (Du Gay et al., 2013)

2. ความลื่นไหลของเพศ บทบาท และวัย

จุดเด่นสำคัญของเกย์วัฒนธรรมในฐานะปรากฏการณ์นันทนาการ คือความสามารถในการใช้การแสดงออกเพื่อสะท้อนความลื่นไหลของเพศ บทบาท และช่วงวัย โดยเฉพาะการใช้จริตเป็นเครื่องมือเชิงสัญลักษณ์ในการคลายความตึงเครียดของกรอบเพศสภาพและลำดับชั้นทางสังคม การสำแดงเชิงสุนทรีย์ในลักษณะนี้ทำให้สถานะทางสังคมสามารถถูกเล่นได้ และต่อรองได้อย่างยืดหยุ่น โดยใช้ความสนุกเป็นกลไกกลางในการสร้างความยอมรับ (King et al., 2021) นอกจากนี้ ความลื่นไหลดังกล่าวยังปรากฏชัดในมิติของวัย ผ่านการหยิบยืมบทบาทและจรรยาบรรณมาใช้เป็นทรัพยากรเชิงสุนทรีย์ในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งสะท้อนการสร้างอำนาจเชิงสัญลักษณ์ที่ทำให้การข้ามพรมแดนของเพศและวัยกลายเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ในเชิงวัฒนธรรม (Swartz, 2022) กล่าวโดยสรุป นันทนาการในเกย์วัฒนธรรมจึงมิใช่เพียงพื้นที่ของความบันเทิง หากแต่เป็นกลไกสำคัญในการจัดการความสัมพันธ์และการดำรงอยู่ของความแตกต่างในสังคมร่วมสมัยอย่างสมเกียรติ

พื้นที่วัฒนธรรมท้องถิ่น: การแสดงจริตและการตีความ

การสำแดงจริตของเกย์วัฒนธรรมมิได้เกิดขึ้นในสภาวะสุญญากาศ หากแต่ฝังรากและสร้างความหมายอยู่ภายในพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่เชิงสัญลักษณ์ของชุมชน โดยเฉพาะใน

บริบทของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ประกอบด้วยจารีต ประเพณี และกรอบคุณค่าที่สั่งสมมาอย่างยาวนาน ซึ่งพื้นที่เหล่านี้ทำหน้าที่ทั้งในฐานะเวทีสำหรับการแสดงออก และในขณะเดียวกันก็เป็นกรอบกำกับที่คอยกำหนดขอบเขตของสิ่งที่สามารถสำแดงได้อย่างเหมาะสมหรือถูกต้อง คำถาม ซึ่งการทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมในมิตินี้จึงจำเป็นต้องพิจารณานันทนาการในฐานะปฏิบัติการทางสังคมที่ต้องอาศัยการอ่านบริบท การเลือกใช้จารีต และการบริหารความหมายอย่างมีชั้นเชิง ดังนั้นในหัวข้อนี้ผู้เขียนจึงมุ่งสำรวจบทบาทของพื้นที่ประเพณีและกิจกรรมชุมชนในฐานะพื้นที่นันทนาการ พร้อมทั้งวิเคราะห์พลวัตของการตีความทางสังคมที่สะท้อนความสัมพันธ์เชิงอำนาจและทุนทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. นันทนาการในบริบทประเพณีและกิจกรรมชุมชน

ในบริบทของวัฒนธรรมท้องถิ่น กิจกรรมประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนาได้ดำรงอยู่เพียงในฐานะการสืบทอดจารีต หากแต่ถูกทำให้เป็นพื้นที่นันทนาการที่เอื้อต่อการจัดวางตัวตนของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จริง เช่น พิธีเริ่มมะมั่วดของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมร (เดชภณ ทองเติม และคณะ, 2566) หรืองานนมัสการพระธาตุพนม สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มเยาวชนได้หยิบยืมพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์มาสร้างความเป็นพื้นที่นันทนาการเชิงสุนทรีย์ผ่านปฏิบัติการนุ่งผ้าโบราณ การรำยรำ และการสำแดงจารีตที่สอดคล้องกับจารีตดั้งเดิม (กิ่งแก้ว ทิศตั้ง, 2559) ซึ่งปฏิบัติการดังกล่าวมิได้เป็นการทำลายกรอบวัฒนธรรมโดยตรง หากแต่เป็นการแทรกตัวอย่างแยบยลเพื่อจัดการความสัมพันธ์ทางสังคมและสร้างความชอบธรรมในการดำรงอยู่ภายในชุมชน

การมีส่วนร่วมในประเพณีแห่เทียนพรรษาหรือกิจกรรมชุมชนอื่น ๆ จึงมิใช่เพียงการพักผ่อนหย่อนใจ หากแต่เป็นพื้นที่นันทนาการที่เปิดให้เกิดสุนทรีย์วิภาษ (aesthetic dialectic) ระหว่างตัวตนของเยาวชนกับสายตาของผู้คนในพื้นที่ (เดชภณ ทองเติม และคณะ คำลา มุสิกกา, 2568; พระครูใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล และคณะ, 2561; สุธิดา ตันเลิศ และคณะ, 2567) กล่าวคือ ความประณีตของการแสดงออกและการเลือกใช้จารีตอย่างเหมาะสมตามกาลเทศะทำหน้าที่เป็นใบเบิกทางเชิงสัญลักษณ์ที่ช่วยให้ความแตกต่างทางเพศสภาพถูกทำให้กลมกลืนไปกับความงามของประเพณี ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า นันทนาการในบริบทนี้มีได้เป็นเพียงพื้นที่ผ่อนคลาย หากแต่เป็นกลไกกลางที่ช่วยลดแรงเสียดทาน เปิดพื้นที่การยอมรับ และทำให้เยาวชนสามารถสร้างตัวตนที่มีคุณค่าและศักดิ์ศรีภายในโครงสร้างวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างมั่นคง

2. พลวัตของการตีความทางสังคม: เก๋ เชย ตลก น่ารัก

หัวใจสำคัญของพื้นที่นั้นนันทนาการท้องถิ่นคือข้อเท็จจริงที่ว่า การแสดงจรรยาบรรณเดียวกันสามารถถูกตีความและให้คุณค่าแตกต่างกันไปตามบริบทและทุนทางวัฒนธรรมของผู้รับสาร การแสดงจรรยาบรรณหรือการนุ่งผ้าไทยในลักษณะที่มีการขยายความหมายเชิงสุนทรีย์ (exaggeration) อาจถูกมองว่า “เก๋” และสร้างสรรค์ในสายตาของคนรุ่นใหม่หรือกลุ่มที่มีทุนทางสุนทรีย์ร่วมสมัย ขณะเดียวกันการแสดงออกในรูปแบบเดียวกันอาจถูกตีความว่า “ตลก” หรือ “เชย” ภายใต้กรอบการรับรู้ของกลุ่มที่ยึดถือบรรทัดฐานแบบจารีตนิยม (Bourdieu, 2019; สมถวิล เอี่ยมโก๋ และวิกรม บุญนุ่น, 2564) ซึ่งความแตกต่างในการตีความดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมในการให้คุณค่าทางสังคม ซึ่งผูกโยงอยู่กับประสบการณ์ชีวิต ตำแหน่งแห่งที่ทางสังคม และอำนาจในการนิยามความหมาย

ภายใต้พลวัตนี้ เกย์วัฒนธรรมจำเป็นต้องบริหารจัดการการแสดงจรรยาบรรณอย่างมีกลยุทธ์ โดยเลือกใช้ความ “น่ารัก” ความนอบน้อม หรืออารมณ์ขันแบบท้องถิ่น เป็นเครื่องมือในการสลายอคติและลดแรงปะทะเชิงสัญลักษณ์ (ศิลาศักดิ์ พระสุเมธ และคณะ, 2565) ซึ่งการที่จรรยาบรรณสามารถอ่านได้หลายความหมาย (polysemy) ทำให้นันทนาการกลายเป็นพื้นที่ต่อรองความหมายที่เปิดโอกาสให้ความหลากหลายทางเพศสามารถแทรกตัวและสร้างความหมายใหม่ได้โดยไม่ต้องเผชิญหน้ากับคุณค่าเดิมของสังคมอย่างรุนแรง ดังนั้นสรุปได้ว่า การตีความทางสังคมในพื้นที่นั้นนันทนาการจึงมิใช่กระบวนการตายตัว หากแต่เป็นการเจรจาต่อรองอย่างต่อเนื่องที่ทำให้เกย์วัฒนธรรมสามารถดำรงอยู่ในพื้นที่วัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างลื่นไหล มีพลวัต และได้รับการยอมรับในระดับที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น

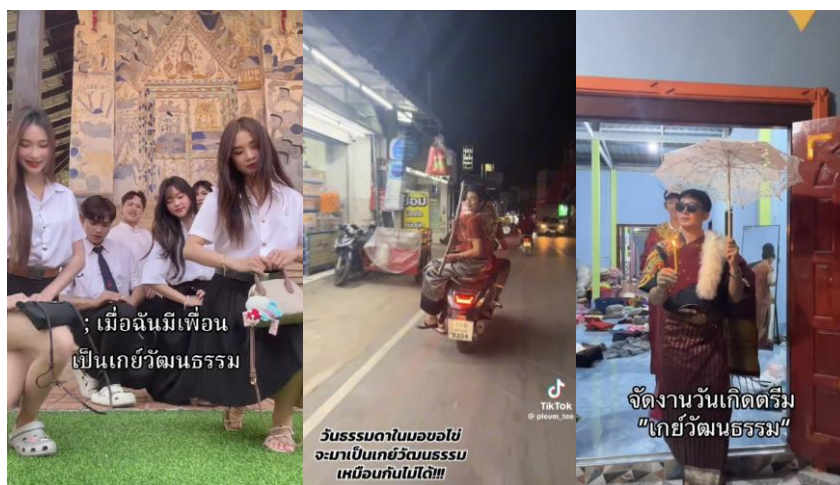
สื่อดิจิทัลในฐานะพื้นที่นั้นนันทนาการร่วมสมัย

พลวัตของเทคโนโลยีอุบัติใหม่ในศตวรรษที่ 21 มิได้ทำหน้าที่เพียงเป็นสื่อกลางในการสื่อสาร หากแต่ได้สถาปนาพื้นที่นั้นนันทนาการรูปแบบใหม่ที่ปราศจากข้อจำกัดทางกายภาพและพรมแดนทางจารีตแบบดั้งเดิม การเคลื่อนย้ายสุนทรีย์ภาพจากลานประเพณีและพื้นที่ชุมชนสู่ลานนันทนาการดิจิทัลสะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของเกย์วัฒนธรรมในการแสวงหาพื้นที่แสดงออกที่มีความเป็นอิสระ เปิดกว้าง และเข้าถึงผู้คนได้ในระดับสากล ซึ่งสื่อดิจิทัลในบริบทนี้จึงมิได้เป็นเพียงพื้นที่รองรับการแสดงออก หากแต่กลายเป็นพื้นที่นั้นนันทนาการร่วมสมัยที่เอื้อให้เกิดการทดลองบทบาท การผลิตซ้ำความหมาย และการต่อรองอัตลักษณ์ภายใต้

เงื่อนไขใหม่ของสังคมเครือข่าย ดังนั้นหัวข้อนี้ผู้เขียนได้สรุปบทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ในฐานะพื้นที่นั้นนันทนาการ พร้อมทั้งสำรวจกลไกของอารมณ์ขันและการล้อเลียนในฐานะเครื่องมือเชิงสุนทรียะในการจัดการความหมายทางวัฒนธรรม ดังนี้

1. การเคลื่อนย้ายการแสดงจรรยาจากพื้นที่จริงสู่พื้นที่ดิจิทัล

การขยายตัวของแพลตฟอร์มอย่าง Tiktok และ Youtube ได้กลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้เกย์วัฒนธรรมสามารถเคลื่อนย้ายการแสดงจรรยาและสุนทรียภาพท้องถิ่นเข้าสู่พื้นที่สาธารณะในวงกว้างได้อย่างรวดเร็ว ภายใต้บริบทนี้ สื่อดิจิทัลมิได้ทำหน้าที่เพียงบันทึกหรือถ่ายทอดภาพเหตุการณ์ หากแต่เป็นลานนั้นนันทนาการที่มีคุณลักษณะเชิงเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการสำแดงอัตลักษณ์อย่างเฉพาะเจาะจง หรือที่เรียกว่า queered affordances ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้สร้างสรรค์เนื้อหาสามารถออกแบบ ตัดต่อ และควบคุมภาพแทนของตนเองได้อย่างมีชั้นเชิง (Alcazaren & Labor, 2023; Duguay, 2023) ซึ่งปฏิบัติการนั้นนันทนาการในพื้นที่ดิจิทัลจึงมีลักษณะของการจงใจผลิตที่ประณีตกว่าในพื้นที่จริง ทำให้การแสดงจรรยาหรือการนุ่งผ้าโบราณถูกยกระดับจากการแสดงเฉพาะถิ่นไปสู่การเป็นนวัตกรรมเชิงสุนทรียะที่ร่วมสมัยและเข้าถึงผู้ชมในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 2 การแสดงจรรยาของกลุ่มเกย์วัฒนธรรมบนพื้นที่ดิจิทัลผ่านแพลตฟอร์ม Tik Tok

ที่มา: <https://www.tiktok.com>

การเปลี่ยนผ่านดังกล่าวส่งผลให้เกย์วัฒนธรรมได้รับการมองเห็น (visibility) และถูกตีความใหม่จากผู้ชมที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมแตกต่างกัน กล่าวคือ สื่อดิจิทัลได้ทำหน้าที่เป็นลานนัดพบการที่เชื่อมโยงผู้คนผ่านกลไกของอัลกอริทึม นำไปสู่การก่อรูปของชุมชนแห่งการตีความ (interpretive communities) ที่มีการแลกเปลี่ยนรสนิยมและให้คุณค่าต่อการแสดงจริตในระดับที่ลุ่มลึกยิ่งขึ้น (รัชชานนท์ ศรีเพี้ยชัย และคณะ, 2567) สรุปได้ว่าในมิตินี้ การแสดงจริตในพื้นที่ดิจิทัลจึงมิใช่เพียงการเลียนแบบพฤติกรรมดั้งเดิม หากแต่เป็นกระบวนการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมที่ช่วยให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถปรับตัวและดำรงอยู่ได้อย่างมีพลวัตในสังคมร่วมสมัย (Jin, 2025)

2. อารมณ์ขัน การล้อเลียน และการตอรองความหมาย

กลไกสำคัญที่ทำให้นันทนาการดิจิทัลของเกย์วัฒนธรรมสามารถสื่อสารกับสังคมในวงกว้างได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือการใช้อารมณ์ขันและการล้อเลียนในฐานะเครื่องมือเชิงนันทนาการ อารมณ์ขันในบริบทนี้ทำหน้าที่เป็นกลไกทางสุนทรียะที่ช่วยลดแรงเสียดทานทางอุดมการณ์ และแปรเปลี่ยนประเด็นอัตลักษณ์ที่อาจถูกมองว่าเคร่งเครียดหรือประหลาดให้กลายเป็นประสบการณ์ร่วมที่เข้าถึงได้ง่ายและเป็นมิตร (Fiske, 1990) อีกทั้ง การล้อเลียนจริตหรือการหยิบบทบาทต่างเพศมานำเสนอผ่านสื่อดิจิทัลจึงมิใช่การลดทอนคุณค่าของวัฒนธรรม หากแต่เป็นการตอรองความหมายที่เปิดพื้นที่ให้สังคมได้เรียนรู้ความหลากหลายผ่านความสนุกสนาน โดยไม่จำเป็นต้องเผชิญหน้ากับความขัดแย้งเชิงคุณค่าโดยตรง (Shaw & Sender, 2016) ซึ่งปฏิบัติการเชิงนันทนาการดังกล่าวยังเอื้อให้เกิดการตีความตัวตนในลักษณะที่ลื่นไหลและไม่ตายตัว ผู้ชมสามารถมีส่วนร่วมในการให้ความหมาย แสดงความคิดเห็น หรือผลิตซ้ำการแสดงจริตผ่านกิจกรรมออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งทำให้การจัดการความหมายของเกย์วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นกระบวนการร่วมมากขึ้น (นฤพนธ์ ดัวงวิเศษ, 2567) สรุปได้ว่านันทนาการดิจิทัลจึงทำหน้าที่เป็นพื้นที่ตอรองที่นุ่มนวลที่ความแตกต่างทางเพศสามารถแทรกตัวอยู่ในสำนึกของสังคมร่วมสมัยได้อย่างกลมกลืน ผ่านการสร้างประสบการณ์ร่วมที่ขับเคลื่อนด้วยความสุข สุนทรียะ และการมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์

การสังเคราะห์องค์ความรู้และข้อเสนอเชิงสังคม

การวิเคราะห์เกย์วัฒนธรรมผ่านเลนส์นันทนาการตลอดทั้งบทความนี้แสดงให้เห็นว่าปรากฏการณ์ดังกล่าวมิได้ดำรงอยู่เพียงเพื่อความบันเทิงหรือการพักผ่อนหย่อนใจตามนิยาม

ดั้งเดิม หากแต่เป็นปฏิบัติการเชิงโครงสร้างที่มนุษย์ใช้สุนทรียภาพเป็นเครื่องมือในการจัดวางตำแหน่งแห่งที่ของตัวตน และต่อรองความหมายของการอยู่ร่วมกันในสังคมร่วมสมัย อีกทั้งการสังเคราะห์องค์ความรู้จากพื้นที่วัฒนธรรมท้องถิ่นสู่ลานนันทนาการดิจิทัลทำให้เห็นบทบาทของนันทนาการในฐานะกลไกทางสังคมที่เอื้อให้ความหลากหลายสามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่จำเป็นต้องถูกทำให้เหมือนกัน ดังนั้นในหัวข้อนี้ผู้เขียนจึงมุ่งประมวลบทเรียนจากภัยวัฒนธรรมและการจัดการความลื่นไหลทางเพศในบริบทอีสาน เพื่อนำเสนอกรอบคิดเชิงสังคมและเชิงนันทนาการศาสตร์ที่สามารถต่อยอดได้ในระยะยาว ดังนี้

1. ภัยวัฒนธรรมในฐานะบทเรียนของนันทนาการร่วมสมัย

บทเรียนสำคัญที่สังเคราะห์ได้จากภัยวัฒนธรรมในฐานะปรากฏการณ์นันทนาการ คือ การทำให้นันทนาการก้าวพ้นบทบาทของกิจกรรมเพื่อความเพลิดเพลิน ไปสู่การเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่มนุษย์ใช้จัดการความหมายของตัวตนและความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างแยบยล กล่าวคือ นันทนาการทำหน้าที่เป็นพื้นที่สำหรับการสำแดงจิตและการทดลองบทบาทที่มีได้ผูกติดกับกรอบอัตลักษณ์แบบตายตัว หากแต่เปิดโอกาสให้เกิดการเคลื่อนไหว ลื่นไหล และต่อรองได้ตามบริบท โดยใช้ความสนุกและสุนทรียภาพเป็นกลไกกลางในการลดแรงเสียดทานทางสังคม (Henderson et al., 2004) ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่านันทนาการสามารถทำหน้าที่เป็นพื้นที่กลางของการอยู่ร่วมกันอย่างไม่ตายตัว ซึ่งความแตกต่างมิได้ถูกทำให้เป็นปัญหา หากแต่ถูกแปรสภาพเป็นทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมที่เอื้อให้เกิดการยอมรับและการเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้น การแสดงจิตในภัยวัฒนธรรมจึงมิใช่เพียงการเล่นบทบาทเพื่อความบันเทิง หากแต่เป็นปฏิบัติการเชิงสังคมที่ใช้สุนทรียภาพเป็นเครื่องมือในการจัดการความขัดแย้งเชิงอัตลักษณ์อย่างนุ่มนวล โดยไม่จำเป็นต้องเผชิญหน้าหรือท้าทายบรรทัดฐานหลักของสังคมโดยตรง (Butler, 2004) โดยบทเรียนจากภัยวัฒนธรรมในมิตินี้สามารถยืนยันศักยภาพของนันทนาการในฐานะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้สังคมสามารถดำรงอยู่กับความแตกต่างได้อย่างมีศักดิ์ศรี และเปิดพื้นที่ให้การอยู่ร่วมกันเกิดขึ้นผ่านประสบการณ์ที่มีความหมายร่วม มากกว่าการบังคับให้สอดคล้องกับนิยามอัตลักษณ์เพียงแบบเดียว

2. นันทนาการกับการจัดการความลื่นไหลทางเพศในสังคมไทย

ในบริบทของสังคมไทย นันทนาการมีบทบาทสำคัญในฐานะกลไกทางสังคมที่ช่วยให้ผู้คนสามารถอยู่ร่วมกับความคลุมเครือและความไม่แน่นอนของอัตลักษณ์ทางเพศได้อย่างมีวุฒิภาวะมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อความลื่นไหลทางเพศยังคงถูกห่อหุ้มด้วยกรอบศีลธรรมและบรรทัดฐานแบบแข็งตัว นันทนาการทำหน้าที่เป็นพื้นที่ผ่อนคลายความตึงเครียดเชิงคุณค่า

ผ่านการเปลี่ยนจุดสนใจจากการตัดสินเพศสภาพเชิงชีววิทยาไปสู่การรับรู้บทบาทเชิงหน้าที่ ความสามารถ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกัน กล่าวคือ ปฏิบัติการนั้นหนทางการที่เปิดพื้นที่ให้การแสดงจริตและสุนทรียภาพดำรงอยู่ในรูปของความสนุก ความงาม และความน่าชื่นชม ช่วยลดการตัดสินเชิงศีลธรรมแบบเหมารวม และเอื้อให้ความแตกต่างทางเพศถูกมองในฐานะทรัพยากรทางสังคมมากกว่าความเปราะบาง (กฤษ วีรกุล และคณะ, 2567; นัยนา ชาญประสิทธิ์ และพวงทอง อินใจ, 2566) อีกทั้ง กระบวนการดังกล่าวทำให้นันทนาการกลายเป็นพื้นที่ฝึกฝนการอยู่ร่วมกันในความสันติ ซึ่งสังคมไม่จำเป็นต้องเร่งปิดความหมายของตัวตน หากแต่เรียนรู้ที่จะอยู่กับความไม่แน่นอนอย่างอดทนและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้น การยอมรับความหลากหลายทางเพศผ่านกิจกรรมนันทนาการจึงมิใช่เพียงการเปิดพื้นที่เชิงสัญลักษณ์ หากแต่เป็นกระบวนการปรับโครงสร้างการรับรู้ของสังคมที่ค่อย ๆ คลายกรอบการตีตรา และเปิดทางให้การอยู่ร่วมกันเกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องบังคับให้ความแตกต่างถูกจัดวางอยู่ภายใต้ नियามเดียว (พระภิกษุญาณ เอี่ยมสุวรรณ, 2567)

3. ข้อเสนอเชิงแนวคิดต่อสังคม ชุมชน และนันทนาการ

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเกย์วัฒนธรรมในฐานะปรากฏการณ์นันทนาการที่ปรากฏทั้งในพื้นที่วัฒนธรรมท้องถิ่นและสื่อดิจิทัล ผู้เขียนขอเสนอข้อค้นพบเชิงแนวคิดและข้อเสนอเชิงสังเคราะห์ในสามระดับ ดังนี้

1) ข้อเสนอเชิงแนวคิดต่อสังคม

สังคมควรปรับกรอบการทำความเข้าใจความหลากหลายทางเพศจากการมุ่งนิยามตัวตนหรือสิทธิเชิงอัตลักษณ์ ไปสู่การพิจารณาบทบาทเชิงหน้าที่ของกิจกรรมนันทนาการที่บุคคลและกลุ่มคนใช้ในการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างมีความหมาย กล่าวคือ การมองเกย์วัฒนธรรมผ่านเลนส์นันทนาการช่วยให้เห็นว่า “ความแตกต่างทางเพศสามารถถูกทำให้เป็นทรัพยากรทางสังคมผ่านความสนุก สุนทรียภาพ และการมีส่วนร่วม มากกว่าการเป็นประเด็นความขัดแย้งเชิงศีลธรรมหรือบรรทัดฐาน” สังคมจึงสามารถเรียนรู้ที่จะอยู่ด้วยความคลุมเครือและความไม่แน่นอนของอัตลักษณ์ได้อย่างยืดหยุ่น โดยไม่จำเป็นต้องตัดสินหรือจัดหมวดหมู่มนุษย์อย่างแข็งตัว

2) ข้อเสนอเชิงแนวคิดต่อชุมชนและพื้นที่วัฒนธรรม

ในระดับชุมชน วัฒนธรรมท้องถิ่น และกิจกรรมประเพณีควรถูกมองเป็นพื้นที่นันทนาการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างความแตกต่าง มากกว่าการเป็นพื้นที่รักษาความ

บริสุทธิ์ของจารีตเพียงฝ่ายเดียว เกียรติวัฒนธรรมในบริบทนี้มีได้ทำหน้าที่ทำลายหรือทำลายวัฒนธรรม หากแต่ทำหน้าที่เป็น “ผู้จัดการสุนทรียภาพและความหมายทางวัฒนธรรมให้สามารถสื่อสารกับสังคมร่วมสมัยได้อย่างมีชีวิตชีวา” เมื่อผนวกกับสื่อดิจิทัล ชุมชนสามารถขยายพื้นที่การตีความและการมีส่วนร่วมออกไปสู่ผู้คนต่างวัย ต่างประสบการณ์ และต่างทุนทางวัฒนธรรม ทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นดำรงอยู่ได้อย่างมีพลวัตและไม่ถูกทำให้หยุดนิ่ง

3) ข้อเสนอเชิงแนวคิดต่อนันทนาการศาสตร์

ในเชิงนันทนาการศาสตร์ บทความนี้เสนอให้ขยายกรอบการศึกษาจากการมุ่งเน้นการจัดการกิจกรรมหรือการใช้เวลาว่าง ไปสู่การทำความเข้าใจนันทนาการในฐานะกระบวนการจัดการความหมาย ความสัมพันธ์ และการต่อรองอัตลักษณ์ของมนุษย์ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เกียรติวัฒนธรรมแสดงให้เห็นว่า “นันทนาการสามารถทำหน้าที่เป็นกลไกทางสังคมที่ช่วยลดแรงเสียดทานทางวัฒนธรรม เปิดพื้นที่การทดลองบทบาท และเอื้อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างไม่ตายตัว” ดังนั้น การพัฒนานันทนาการศาสตร์ในทิศทางนี้จะทำให้ศาสตร์มีศักยภาพในการอธิบายปรากฏการณ์ร่วมสมัยได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และสามารถเป็นฐานองค์ความรู้สำคัญในการออกแบบพื้นที่และนโยบายที่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในสังคมพหุลักษณะได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

สรุป

นันทนาการในสังคมร่วมสมัยมิได้เป็นเพียงกิจกรรมยามว่าง หากแต่เป็นพื้นที่ปฏิบัติการเชิงสัญลักษณ์ที่มนุษย์ใช้จัดการอารมณ์ ความสัมพันธ์ และความหมายของการดำรงอยู่ โดยเฉพาะในบริบทของเกียรติวัฒนธรรมซึ่งปรากฏภายในฐานะกระบวนการนันทนาการที่ขับเคลื่อนผ่านการสำแดงจิตอย่างมีพลวัต โดยการแสดงออกดังกล่าวมิได้ยึดติดกับเพศสภาพหรือช่วงวัยแบบตายตัว แต่เป็นการใช้สุนทรียภาพเชิงศิลป์ อารมณ์ขัน และการเล่นบทบาทเป็นกลไกในการประกอบสร้างและจัดวางตำแหน่งแห่งที่ของตัวตนให้สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรมที่ลื่นไหล ทั้งในพื้นที่ประเพณีท้องถิ่นและลานนันทนาการดิจิทัล ซึ่งพลวัตของการตีความที่แตกต่างกันระหว่างความเก๋ เชย ตลก หรือความน่ารัก สะท้อนให้เห็นว่านันทนาการคือพื้นที่ต่อรองความหมายที่นุ่มนวล ช่วยลดแรงเสียดทานจากการตีตราและบรรทัดฐานเชิงศีลธรรมที่แข็งตัว อีกทั้ง การเคลื่อนย้ายการแสดงจิตจากพื้นที่จารีตสู่สื่อดิจิทัลยังขยายขอบเขตการมองเห็นและเปิดพื้นที่กลางให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันผ่านประสบการณ์เชิงสุนทรียะ ดังนั้น

นันทนาการจึงทำหน้าที่เป็นกลไกทางสังคมที่ทรงพลังในการจัดการความคลุมเครือของ
อัตลักษณ์ เพื่อให้ความหลากหลายทางเพศสามารถดำรงอยู่และได้รับการยอมรับในฐานะ
ผู้สร้างสรรค์คุณค่าทางวัฒนธรรม ซึ่งนำไปสู่การขยายพรมแดนของนันทนาการศาสตร์จาก
การบริหารกิจกรรมสู่การทำความเข้าใจและบริหารจัดการความหมายและความสัมพันธ์ของ
มนุษย์ในสังคมพหุลักษณะอย่างเคารพศักดิ์ศรีและความแตกต่างอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎี วิรุฒ สุภณิดา พวงผกา และยุภาพร ต๊ะรังษี. (2567). การเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิของบุคคล
ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย: กรณีสิทธิในการสมรสและสิทธิในอัต
ลักษณ์ทางเพศ. *วารสารคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย
อุบลราชธานี*, 1(ฉบับพิเศษ), 96–154.
- กัณวาท พองแก้ว และยิ่งยอด มัญชุวิสิฐ. (2566). การใช้ประโยชน์โซเชียลมีเดียแบบคอนเวอร์
เจนซ์ของร่างทรงและผู้ประกอบพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นเกย์และหญิงข้ามเพศในช่วง
แพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา*, 31(1), 1–16.
- กึ่งแก้ว ทิศตั้ง. (2559). ร่างทรงและพื้นที่ทางสังคมของคนข้ามเพศ. *วารสารสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 28(1), 87–108.
- เตชภณ ทองเต็ม พัทธ์ชัย มีดี และจิรนนท์ แก้วมา. (2566). เทยโบ: ความหลากหลายทางเพศ
กับการดำรงอยู่ของกิจกรรมเรียมมะมีวดของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมรท่ามกลาง
สถานการณ์การระบาดของโควิด-19. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 12(5),
346–358.
- เตชภณ ทองเต็ม และคำล่า มุสิกกา. (2568). "เกย์วัฒนธรรม" กับการต่อรองอัตลักษณ์
ผ่านนันทนาการเชิงวัฒนธรรมในสังคมไทยร่วมสมัย: กรณีศึกษาประเพณีแห่เทียน
พรรษา จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารศิลปวัฒนธรรมสวนสุนันทา*, 5(2), 1–15.
- นฤพนธ์ ตัวงวิเศษ. (2567). การรื้อพรมแดนข้ามวัฒนธรรมของบาร์ตีเต้นรำเกย์และเทศกาล
สงกรานต์ในประเทศไทย. *วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 14(2), 1–39.

นัยนา ขาประสิทธิ์ และพวงทอง อินใจ. (2566). ความเชื่อมั่นของเยาวชนที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ที่เป็นเพศทางเลือก (LGBTQ+). *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 7(9), 1–13.

พระครูใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล พระครูวุฒิชัยธรรมบัณฑิต พระศิวเดชน์ ญาณวโร ไชยสิทธิ์ อุดมโชค นามอ่อน และกวีพล ศรีหะมมงคล. (2561). บทบาทเยาวชนในประเพณีแห่เทียนพรรษา: บทสะท้อนช่องว่างของกระบวนการเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 5(1), 77–90.

พระภิกษุญาณ เอี่ยมสุวรรณ (ปณฺญาทีโป). (2567). LGBTQ: บทบาททางศาสนาพุทธในสังคมไทย. *วารสารปัญญาลิขิต*, 3(2), 41–53.

รัชชานนท์ ศรีเพี้ยชัย อมรรัตน์ พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทุมพร หลอดโค. (2567). การสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกบนพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ทางสังคมออนไลน์. *พัฒน์นวมรัง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 1(1), 123–138.

ศิลาศักดิ์ พระสุเมธ (บุญทอง) กุสุมา สุ่มมาตร และจิรวรรณ สิทธิศักดิ์. (2565). LGBTQ ความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์และวาทกรรมความสิ้นไหมติเพศในสังคมไทย. *Journal of Variety in Language and Literature*, 6(3), 119–135.

สมถวิล เอี่ยมโก และวิกรม บุญนุ่น. (2564). การตีตราและการกดทับ LGBTQ ในสังคมไทย. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 12(1), 384–398.

สุธิดา ตันเลิศ สร้อยสุตา สุวรรณ และเวทวงศ์ มาสงค์. (2567). จากเทียนเวียนหัวถึงประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษานานาชาติจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์*, 9(2), 2525–2535.

Alcazaren, H. K. G., & Labor, J. S. (2023). Queered affordances: Gender expressions of Filipino TikTok content creators. *Plaridel Journal of Communication, Media, and Society*.

Anderson, A. R., & Knee, E. (2022). Queer recreation. *Not playing around: Intersectional identities, media representation, and the power of sport*, 89.

- Bourdieu, P. (2019). *Distinction: A social critique of the judgement of taste*. In *Social Stratification, Class, Race, and Gender in Sociological Perspective, Second Edition* (pp. 499-525). Routledge.
- Butler, J. (2004). *Undoing gender*. routledge.
- Du Gay, P., Hall, S., Janes, L., Madsen, A. K., Mackay, H., & Negus, K. (2013). *Doing cultural studies: The story of the Sony Walkman*. Sage.
- Duguay, S. (2023). TikTok's queer potential: Identity, methods, movements. *Social Media+ Society*, 9(1), 20563051231157594.
- Egner, J., & Maloney, P. (2016). "It has no color, it has no gender, it's gender bending": Gender and sexuality fluidity and subversiveness in drag performance. *Journal of Homosexuality*, 63(7), 875-903.
- Fiske, J. (1990). 1 987. *Television Culture*. Londres. Methijen.
- Geertz, C. (1973). Chapter 1/Thick Description: Toward an interpretive theory of culture. *The interpretation of cultures: Selected essays*, 3-30.
- Henderson, K. A., Presley, J., & Bialeschki, M. D. (2004). Theory in recreation and leisure research: Reflections from the editors. *Leisure sciences*, 26(4), 411-425.
- Hunnicut, B. (1998). Leisure and play, still the basis of culture, recent developments in cultural anthropology and history.
- Jin, H. (2025). Towards Non-linear Cultural Production and systems of machinic agency: in the case of TikTok value generation. *arXiv preprint arXiv:2503.16137*.
- Jureniene, V., & Andre Stonyte, A. (2016). Recreational activities in cultural centres. *Transformations in Business & Economics*, 15(1/37), 244-253.
- Jureniene, V., & Stonyte, A. A. (2015). Recreational activities in cultural centres: A theoretical approach. *International Journal on Global Business Management & Research*, 4(1), 83-90.

- King, H., Crossley, S., & Smith, R. (2021). Responsibility, resilience and symbolic power. *The Sociological Review*, 69(5), 920–936.
- Michael, R. W., Joslin, J., & Kristen, A. R. (2023). Lesbian, gay, bisexual, transgender, and queer students on campus: Fostering inclusion through research, policy, and practice. In *Transforming Understandings of Diversity in Higher Education* (pp. 57–80). Routledge.
- Shaw, A., & Sender, K. (2016). Queer technologies: Affordances, affect, ambivalence. *Critical Studies in Media Communication*, 33(1), 1-5.
- Swartz, D. L. (2022). *Symbolic power, politics, and intellectuals: The political sociology of Pierre Bourdieu*. University of Chicago Press.
- Wood, B. (1998). Stuart Hall's cultural studies and the problem of hegemony. *British Journal of Sociology*, 399-414.
- Young Jae, K., & Park, Y. J. (2021). The relationship between the perceived value and leisure benefits of cultural and artistic leisure participation: Application of hierarchical regression analysis. *Revista Argentina de Clínica Psicológica*, 30(2), 49.

รัฐชาติ ประชาธิปไตย และการเมืองการปกครองในโลกาภิวัตน์*

NATION-STATE, DEMOCRACY, AND GOVERNANCE IN THE AGE OF GLOBALIZATION

ธนรา เพ็ชรแหวน

Thanara Pedwan

นักวิชาการอิสระ

Independent scholar, Thailand

Corresponding Author's Email: thanara042530@gmail.com

วันที่รับบทความ : 18 ธันวาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 27 ธันวาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 28 ธันวาคม 2568

Received 18 December 2025; Revised 27 December 2025; Accepted 28 December 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐชาติ ประชาธิปไตย และการเมืองการปกครองภายใต้บริบทของโลกาภิวัตน์ โดยมุ่งอธิบายการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของอำนาจทางการเมืองจากรูปแบบรัฐศูนย์กลางไปสู่รูปแบบการกำกับดูแลที่มีความซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้น บทความใช้การวิเคราะห์เชิงแนวคิดและทฤษฎีเพื่ออธิบายผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐชาติ การทำงานของระบอบประชาธิปไตย และโครงสร้างการเมืองการปกครองร่วมสมัย ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า แม้โลกาภิวัตน์จะสร้างแรงกดดันต่ออำนาจการกำหนดนโยบายของรัฐชาติ และก่อให้เกิดความท้าทายต่อความชอบธรรมทางประชาธิปไตย แต่รัฐชาติไม่ได้สูญเสียบทบาทไปโดยสิ้นเชิง หากแต่กำลังปรับตัวผ่านกลไกการเมืองหลายระดับ การกระจายอำนาจ และการกำกับดูแลแบบเครือข่าย เพื่อรักษาความสามารถในการบริหารจัดการและการกำหนดทิศทางการพัฒนา บทความ

Citation:

* ธนรา เพ็ชรแหวน. (2568). รัฐชาติ ประชาธิปไตย และการเมืองการปกครองในโลกาภิวัตน์. วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์, 2(6), 35-48.

Thanara Pedwan. (2025). Nation-State, Democracy, and Governance in the Age of Globalization. Journal of Social Sciences Innovations, 2(6), 35-48.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jssi.2025.24>

Website: <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jssi>

สรุปว่า อนาคตของรัฐชาติและประชาธิปไตยในยุคโลกาภิวัตน์ขึ้นอยู่กับความสามารถในการ
สร้างสมดุลระหว่างประสิทธิภาพการบริหารกับความชอบธรรมทางประชาธิปไตย ภายใต้
โครงสร้างอำนาจที่เชื่อมโยงกันในหลายระดับ

คำสำคัญ: รัฐชาติ, ประชาธิปไตย, โลกาภิวัตน์, การเมืองการปกครอง, ธรรมาภิบาล

Abstract

This article aims to analyze the relationship between the nation-state, democracy, and governance in the context of globalization, focusing on the structural transformation of political power from a centralized state model toward more complex and pluralistic forms of governance. Employing a conceptual and theoretical analysis, the study examines the impacts of globalization on state sovereignty, democratic practices, and contemporary governance structures. The analysis reveals that although globalization constrains the policy-making capacity of nation-states and poses significant challenges to democratic legitimacy, the nation-state has not disappeared. Instead, it is undergoing adaptation through mechanisms such as multi-level governance, decentralization, and network-based governance in order to maintain administrative capacity and developmental direction. The article concludes that the future of the nation-state and democracy in a globalized world depends on the ability to balance administrative efficiency with democratic legitimacy within increasingly interconnected and multi-layered power structures.

Keyword: Nation-state, Democracy, Globalization, Governance, Public Administration

บทนำ

โลกาภิวัตน์ (globalization) เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่ส่งผล
กระทบอย่างลึกซึ้งต่อระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเทคโนโลยีในระดับโลก โดยเฉพาะ
การเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของทุน แรงงาน ข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งได้ลดข้อจำกัด

ด้านพรมแดนของรัฐชาติ และก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสังคมต่าง ๆ อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน (Giddens, 1990; Held et al., 1999) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่เพียงส่งผลต่อรูปแบบการผลิตและการบริโภคเท่านั้น แต่ยังทำลายโครงสร้างอำนาจ อธิปไตย และบทบาทดั้งเดิมของรัฐชาติในฐานะผู้กำหนดนโยบายสาธารณะและผู้ควบคุมการเมืองภายในประเทศ

ในมิติทางการเมือง โลกาภิวัตน์ได้ทำให้รัฐชาติไม่ใช่ผู้แสดงเพียงรายเดียวในระบบการเมืองโลกอีกต่อไป องค์การระหว่างประเทศ บริษัทข้ามชาติ เครือข่ายภาคประชาสังคม และกลุ่มผู้แสดงข้ามพรมแดน (transnational actors) เข้ามามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางนโยบายและบรรทัดฐานทางการเมือง ส่งผลให้แนวคิดเรื่องอำนาจอธิปไตยของรัฐชาติแบบดั้งเดิมถูกตั้งคำถามและต้องปรับตัวสู่รูปแบบการกำกับดูแลแบบพหุระดับ (multi-level governance) และธรรมาภิบาลโลก (global governance) (Rosenau, 1997; Keohane & Nye, 2000) อย่างไรก็ตาม แม้จะเผชิญกับแรงกดดันจากภายนอก รัฐชาติยังคงมีบทบาทสำคัญในฐานะกลไกหลักในการจัดสรรทรัพยากร การรักษาความมั่นคง และการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้แก่ระบอบการปกครอง

ในขณะเดียวกัน ระบบประชาธิปไตยก็ได้รับผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญจากโลกาภิวัตน์ ทั้งในด้านโอกาสและความท้าทาย เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เปิดพื้นที่สาธารณะใหม่สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ขยายรูปแบบการสื่อสาร การเคลื่อนไหว และการตรวจสอบอำนาจรัฐ (Castells, 2010) แต่ในอีกด้านหนึ่ง โลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจกลับสร้างความเหลื่อมล้ำ การครอบงำของทุนข้ามชาติ และข้อจำกัดต่ออำนาจการตัดสินใจของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งอาจบั่นทอนความชอบธรรมและคุณภาพของประชาธิปไตยในหลายประเทศ (Habermas, 2001)

จากบริบทดังกล่าว บทความนี้ตั้งคำถามหลักว่า รัฐชาติยังคงมีบทบาทและความสำคัญเพียงใดในระบบการเมืองโลกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และกระบวนการโลกาภิวัตน์ได้เปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐชาติ ประชาธิปไตย และการเมืองการปกครองอย่างไร คำถามดังกล่าวนำไปสู่การพิจารณาว่าโลกาภิวัตน์เป็นปัจจัยที่ทำให้รัฐชาติอ่อนแอลงหรือเป็นแรงผลักดันให้รัฐชาติปรับตัวและพัฒนา รูปแบบการเมืองการปกครองใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลง

วัตถุประสงค์ของบทความนี้คือ (1) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อบทบาทและอำนาจของรัฐชาติในระบบการเมืองโลก (2) เพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงของ

ประชาธิปไตยและการเมืองการปกครองภายใต้เงื่อนไขของโลกาภิวัตน์ และ (3) เพื่อสังเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงพลวัตระหว่างรัฐชาติ ประชาธิปไตย และการเมืองการปกครองร่วมสมัย อันจะนำไปสู่ความเข้าใจเชิงวิพากษ์และข้อเสนอเชิงนโยบายที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองในศตวรรษที่ 21

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดรัฐชาติและอำนาจอธิปไตย

แนวคิดเรื่องรัฐชาติ (nation-state) เป็นแกนกลางของการเมืองการปกครองสมัยใหม่ โดยมีรากฐานสำคัญจากระบบเวสต์ฟาเลีย (Westphalian system) ซึ่งถือกำเนิดขึ้นภายหลังสนธิสัญญาเวสต์ฟาเลีย ค.ศ. 1648 อันเป็นจุดเริ่มต้นของระเบียบการเมืองระหว่างประเทศที่ยึดหลักอำนาจอธิปไตยของรัฐ ความเป็นอิสระ และความเสมอภาคของรัฐในทางกฎหมายระหว่างประเทศ (Krasner, 1999) รัฐชาติในความหมายดั้งเดิมจึงถูกนิยามว่าเป็นหน่วยทางการเมืองที่มีอาณาเขตชัดเจน มีประชากรถาวร มีรัฐบาล และมีอำนาจอธิปไตยสูงสุดในการกำหนดนโยบายภายในและดำเนินความสัมพันธ์กับรัฐอื่นโดยปราศจากการแทรกแซงจากภายนอก (Weber, 1946)

พัฒนาการของรัฐชาติสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการรวมศูนย์อำนาจ การสร้างระบบราชการสมัยใหม่ และการผูกโยงความชอบธรรมของอำนาจรัฐเข้ากับแนวคิดเรื่อง “ชาติ” ซึ่งสร้างอัตลักษณ์ร่วมและความจงรักภักดีของประชาชนต่อรัฐ (Anderson, 2006) ในระบบเวสต์ฟาเลีย รัฐชาติทำหน้าที่เป็นผู้ผูกขาดการใช้ความรุนแรงโดยชอบธรรม เป็นผู้กำหนดกฎหมาย และเป็นศูนย์กลางของการตัดสินใจทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

อย่างไรก็ตาม ในบริบทโลกาภิวัตน์ แนวคิดอำนาจอธิปไตยของรัฐชาติถูกท้าทายอย่างต่อเนื่องจากแรงกดดันภายนอก ทั้งจากตลาดโลก กฎระเบียบระหว่างประเทศ และองค์กรข้ามชาติ แม้อำนาจอธิปไตยจะไม่ได้สูญหายไปโดยสิ้นเชิง แต่ได้เปลี่ยนผ่านจากรูปแบบ “อธิปไตยสมบูรณ์” ไปสู่ “อธิปไตยแบบมีเงื่อนไขและแบ่งปัน” (shared sovereignty) ซึ่งรัฐจำเป็นต้องเจรจา ประสาน และปรับตัวภายใต้โครงสร้างอำนาจโลกที่ซับซ้อนมากขึ้น (Held, 2004)

2. แนวคิดประชาธิปไตยและการเมืองการปกครอง

ประชาธิปไตย (democracy) เป็นแนวคิดหลักที่กำหนดรูปแบบการเมืองการปกครองของรัฐสมัยใหม่ โดยมีแก่นสำคัญอยู่ที่หลักอธิปไตยของประชาชน ความเสมอภาคทาง

การเมือง และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสาธารณะ (Dahl, 1989) ในทางทฤษฎี ประชาธิปไตยสามารถจำแนกออกเป็นหลายรูปแบบตามระดับและวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประชาธิปไตยแบบตัวแทน (representative democracy) เป็นรูปแบบที่แพร่หลายที่สุดในรัฐชาติสมัยใหม่ โดยประชาชนมอบอำนาจให้ผู้แทนที่มาจากการเลือกตั้งทำหน้าที่ตัดสินใจและกำหนดนโยบายแทนตนผ่านสถาบันทางการเมือง เช่น รัฐสภา และรัฐบาล รูปแบบนี้ช่วยให้การปกครองมีประสิทธิภาพในสังคมขนาดใหญ่ แต่ก็ถูกวิพากษ์ว่าอาจนำไปสู่การห่างเหินระหว่างประชาชนกับผู้ใช้อำนาจ (Pitkin, 1967)

ในทางตรงกันข้าม ประชาธิปไตยทางตรง (direct democracy) เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรงในกระบวนการตัดสินใจ เช่น การลงประชามติ หรือการประชุมของพลเมือง แม้จะสะท้อนเจตจำนงของประชาชนได้ชัดเจนกว่า แต่กลับมีข้อจำกัดในเชิงปฏิบัติ โดยเฉพาะในรัฐชาติที่มีประชากรจำนวนมากและโครงสร้างทางสังคมที่ซับซ้อน (Held, 2006) ขณะเดียวกัน ประชาธิปไตยเชิงมีส่วนร่วม (participatory democracy) ได้รับการพัฒนาเพื่อเชื่อมช่องว่างระหว่างสองรูปแบบดังกล่าว โดยมุ่งขยายโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในกระบวนการกำหนดนโยบาย การตรวจสอบอำนาจ และการบริหารสาธารณะในระดับต่าง ๆ แนวคิดนี้ให้ความสำคัญกับภาคประชาสังคม การเมืองท้องถิ่น และพื้นที่สาธารณะในการเสริมสร้างคุณภาพของประชาธิปไตย (Pateman, 1970)

3. แนวคิดโลกาภิวัตน์ทางการเมือง

โลกาภิวัตน์ทางการเมืองเป็นกระบวนการที่ทำให้โครงสร้างอำนาจและการกำกับดูแลทางการเมืองขยายออกนอกกรอบรัฐชาติ ส่งผลให้การตัดสินใจทางการเมืองไม่จำกัดอยู่ภายในพรมแดนของรัฐอีกต่อไป แนวคิด Global Governance อธิบายถึงรูปแบบการจัดการปัญหาร่วมของโลกผ่านเครือข่ายของรัฐ องค์กรระหว่างประเทศ และผู้แสดงนอกภาครัฐ โดยไม่จำเป็นต้องมีรัฐบาลโลกในความหมายแบบดั้งเดิม (Rosenau, 1997; Keohane, 2002) แนวคิด Transnationalism เน้นบทบาทของปฏิสัมพันธ์ข้ามพรมแดนที่ไม่ได้ถูกควบคุมโดยรัฐเพียงฝ่ายเดียว เช่น เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน บริษัทข้ามชาติ และขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งมีอิทธิพลต่อการกำหนดวาระทางการเมืองและนโยบายสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับโลก (Keohane & Nye, 2000)

นอกจากนี้ แนวคิด Post-national State หรือ Post-national Constellation ชี้ให้เห็นว่ารัฐชาติในยุคโลกาภิวัตน์กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนผ่านสู่รูปแบบการเมืองที่อำนาจ ความชอบธรรม และอัตลักษณ์ไม่ได้ผูกติดกับชาติอย่างเบ็ดเสร็จอีกต่อไป โดยเฉพาะในบริบทของสหภาพภูมิภาค สิทธิมนุษยชนสากล และประชาธิปไตยเหนือชาติ (Habermas, 2001) แนวคิดเหล่านี้ช่วยอธิบายพลวัตใหม่ของการเมืองการปกครองที่รัฐชาติยังคงดำรงอยู่ แต่ต้องปรับบทบาทภายใต้โครงสร้างอำนาจที่หลากหลายและซับซ้อนยิ่งขึ้น

โลกาภิวัตน์กับการเปลี่ยนแปลงบทบาทรัฐชาติ

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ระบบประชาธิปไตยได้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทั้งในด้านรูปแบบ กระบวนการ และผู้แสดงทางการเมือง เทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสารข้ามพรมแดนได้ขยายพื้นที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนออกไปจากกรอบสถาบันแบบดั้งเดิม สื่อสังคมออนไลน์ แพลตฟอร์มดิจิทัล และเครือข่ายออนไลน์ได้กลายเป็น “พื้นที่สาธารณะใหม่” (new public sphere) ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น ระดมพลัง และตรวจสอบอำนาจรัฐได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวางยิ่งขึ้น (Castells, 2010; Dahlgren, 2013) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวช่วยลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ ที่เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และส่งเสริมรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่หลากหลาย โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนและประชาชนข้ามพรมแดนรัฐชาติ

อย่างไรก็ตาม การขยายพื้นที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลไม่ได้หมายความว่าคุณภาพของประชาธิปไตยจะเพิ่มขึ้นโดยอัตโนมัติ โลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจได้ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้าง ทั้งในระดับประเทศและระดับโลก ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความเสมอภาคทางการเมือง ความแตกต่างในการเข้าถึงทรัพยากร เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสาร ทำให้บางกลุ่มสามารถมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองได้มากกว่ากลุ่มอื่น (Stiglitz, 2002) นอกจากนี้ อิทธิพลของทุนข้ามชาติและตลาดโลกยังจำกัดขอบเขตการกำหนดนโยบายของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง โดยเฉพาะนโยบายด้านเศรษฐกิจ สวัสดิการ และการคลัง ซึ่งอาจบั่นทอนหลักอธิปไตยของประชาชนและความชอบธรรมของระบอบประชาธิปไตย (Crouch, 2004)

ความท้าทายอีกประการหนึ่งของประชาธิปไตยในยุคโลกาภิวัตน์คือการเกิดขึ้นของประชานิยมข้ามชาติ (transnational populism) ซึ่งใช้ประโยชน์จากความไม่พอใจของ

ประชาชนต่อโลกาภิวัตน์ ความเหลื่อมล้ำ และชนชั้นนำทางการเมือง โดยผสานวาทกรรมชาตินิยมเข้ากับการสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัลและเครือข่ายข้ามพรมแดน ปรากฏการณ์ดังกล่าวอาจนำไปสู่การลดทอนสถาบันประชาธิปไตย การแบ่งขั้วทางการเมือง และการตั้งคำถามต่อหลักการเสรีนิยมและสิทธิมนุษยชนสากล (Mudde, 2004; Müller, 2016)

ท่ามกลางความท้าทายเหล่านี้ ภาวประชาสังคมและเครือข่ายพลเมืองโลก (global civil society) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างและค้ำจุนประชาธิปไตยในบริบทโลกาภิวัตน์ องค์การพัฒนาเอกชน ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม และเครือข่ายภาคประชาชนข้ามชาติได้ทำหน้าที่เป็นกลไกตรวจสอบอำนาจรัฐและทุน ผลักดันวาระด้านสิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม และความเป็นธรรมทางสังคมในระดับโลก (Keck & Sikkink, 1998) การมีอยู่ของเครือข่ายเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าประชาธิปไตยในยุคโลกาภิวัตน์ไม่ได้จำกัดอยู่ภายในกรอบรัฐชาติ หากแต่ขยายไปสู่ระดับเหนือชาติและเชื่อมโยงผู้มีส่วนได้เสียจากหลากหลายพื้นที่เข้าด้วยกัน

โดยสรุป ประชาธิปไตยภายใต้บริบทโลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการที่มีทั้งศักยภาพและข้อจำกัด การขยายพื้นที่การมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยเปิดโอกาสใหม่ให้แก่พลเมือง แต่ในขณะเดียวกัน ความเหลื่อมล้ำ การครอบงำของทุน และประชานิยมข้ามชาติก็เป็นความท้าทายที่บ่อนทำลายคุณภาพของประชาธิปไตย บทบาทของภาวประชาสังคมและเครือข่ายพลเมืองโลกจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสมดุลระหว่างอำนาจรัฐ ตลาด และประชาชน เพื่อธำรงไว้ซึ่งคุณค่าพื้นฐานของประชาธิปไตยในโลกที่เชื่อมโยงกันมากขึ้น

ประชาธิปไตยภายใต้บริบทโลกาภิวัตน์

การเมืองการปกครองร่วมสมัยภายใต้บริบทโลกาภิวัตน์สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของอำนาจจากรูปแบบรัฐศูนย์กลางไปสู่รูปแบบที่ซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้น อำนาจในการกำหนดนโยบายและการจัดการสาธารณะไม่ได้กระจุกตัวอยู่ที่รัฐบาลกลางเพียงฝ่ายเดียว หากแต่กระจายไปยังระดับต่าง ๆ และผู้แสดงหลายกลุ่ม ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับโลก แนวคิดการเมืองหลายระดับ (multi-level governance) จึงถูกนำมาใช้เพื่ออธิบายการจัดสรรอำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างระดับการปกครองเหล่านี้ โดยเน้นว่าการตัดสินใจทางการเมืองเป็นผลลัพธ์ของการเจรจาและ

ประสานงานระหว่างหน่วยงานที่มีอำนาจทับซ้อนกัน มากกว่าการสั่งการแบบลำดับชั้นจากศูนย์กลาง (Hooghe & Marks, 2001)

การกระจายอำนาจ (decentralization) เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยปรับโครงสร้างอำนาจให้สอดคล้องกับบริบทการเมืองร่วมสมัย โดยมุ่งโอนอำนาจ หน้าที่ และทรัพยากรจากรัฐบาลกลางไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร ความตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับฐานราก (Rondinelli, 1999) การเมืองท้องถิ่นจึงกลายเป็นพื้นที่สำคัญของประชาธิปไตยเชิงปฏิบัติ ซึ่งประชาชนสามารถเข้ามามีบทบาทโดยตรงในการกำหนดทิศทางการพัฒนา ตรวจสอบการใช้อำนาจ และสร้างความรับผิดชอบของผู้ปกครอง อย่างไรก็ตาม การกระจายอำนาจก็เผชิญกับข้อจำกัด เช่น ความไม่เท่าเทียมของศักยภาพท้องถิ่น การพึ่งพาทรัพยากรจากส่วนกลาง และปัญหาการทับซ้อนของอำนาจระหว่างระดับการปกครอง

นอกจากหน่วยงานรัฐแล้ว ผู้แสดงนอกภาครัฐ (non-state actors) ยังมีบทบาทเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในโครงสร้างการเมืองการปกครองร่วมสมัย องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ เครือข่ายวิชาชีพ และขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบาย การให้บริการสาธารณะ และการกำกับดูแลกิจการสาธารณะในหลากหลายมิติ แนวโน้มดังกล่าวสะท้อนการเปลี่ยนผ่านจากรัฐบาล (government) ไปสู่การกำกับดูแล (governance) ซึ่งเน้นความร่วมมือ การประสานผลประโยชน์ และการจัดการผ่านเครือข่าย มากกว่าการใช้อำนาจบังคับโดยตรง (Rhodes, 1996)

การกำกับดูแลแบบเครือข่าย (network governance) เป็นลักษณะสำคัญของโครงสร้างอำนาจใหม่ โดยรัฐทำหน้าที่เป็นผู้ประสาน ผู้เอื้ออำนวย และผู้กำกับกรอบกติกา มากกว่าการเป็นผู้สั่งการแต่เพียงฝ่ายเดียว ความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายระหว่างรัฐ เอกชน และภาคประชาสังคมช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นและนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาสาธารณะ แต่ในขณะเดียวกันก็สร้างความท้าทายด้านความรับผิดชอบ ความโปร่งใส และความชอบธรรมทางประชาธิปไตย เนื่องจากผู้แสดงบางกลุ่มอาจมีอำนาจและทรัพยากรมากกว่ากลุ่มอื่น (Pierre & Peters, 2000)

โดยสรุป การเมืองการปกครองร่วมสมัยสะท้อนถึงการเปลี่ยนผ่านจากรัฐศูนย์กลางไปสู่โครงสร้างอำนาจที่กระจายตัวและเชื่อมโยงกันในหลายระดับ การเมืองหลายระดับ การกระจายอำนาจ การเมืองท้องถิ่น และบทบาทของผู้แสดงนอกภาครัฐ เป็นองค์ประกอบสำคัญ

ที่หล่อหลอมรูปแบบการกำกับดูแลแบบเครือข่าย ซึ่งรัฐชาติยังคงมีบทบาท แต่ต้องปรับหน้าที่และวิธีการใช้อำนาจให้สอดคล้องกับพลวัตทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในยุคโลกาภิวัตน์

การเมืองการปกครองร่วมสมัยและโครงสร้างอำนาจใหม่

การเมืองการปกครองร่วมสมัยสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของอำนาจจากรูปแบบรัฐศูนย์กลางแบบดั้งเดิมไปสู่รูปแบบที่กระจายตัวและซับซ้อนมากขึ้น ภายใต้บริบทโลกาภิวัตน์ อำนาจในการกำหนดนโยบายและการจัดการสาธารณะมิได้ผูกขาดอยู่กับรัฐบาลกลางเพียงฝ่ายเดียว หากแต่กระจายไปยังระดับการปกครองที่หลากหลายและผู้แสดงหลายประเภท แนวคิดการเมืองหลายระดับ (multi-level governance) จึงถูกนำมาใช้อธิบายความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ทับซ้อนกันระหว่างระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับโลก โดยการตัดสินใจทางการเมืองเป็นผลของการเจรจาและการประสานงานระหว่างหน่วยงานและผู้แสดงต่าง ๆ มากกว่าการสั่งการแบบลำดับชั้นจากศูนย์กลาง (Hooghe & Marks, 2001)

การกระจายอำนาจเป็นกลไกสำคัญที่สะท้อนการปรับตัวของชาติในบริบทดังกล่าว โดยมุ่งโอนอำนาจ หน้าที่ และทรัพยากรจากรัฐบาลกลางไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร การตอบสนองต่อปัญหาเฉพาะพื้นที่ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับฐานราก (Rondinelli, 1999) การเมืองท้องถิ่นจึงกลายเป็นพื้นที่สำคัญของประชาธิปไตยเชิงปฏิบัติ ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบาย ตรวจสอบการใช้อำนาจ และสร้างความรับผิดชอบของผู้บริหาร อย่างไรก็ตาม การกระจายอำนาจยังเผชิญข้อจำกัดจากความไม่เท่าเทียมด้านศักยภาพของท้องถิ่น การพึ่งพาทรัพยากรจากส่วนกลาง และความซับซ้อนของอำนาจระหว่างระดับการปกครอง

ควบคู่กันนั้น บทบาทของผู้แสดงนอกภาครัฐได้เพิ่มขึ้นอย่างเด่นชัดในโครงสร้างการเมืองการปกครองร่วมสมัย ทั้งองค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ เครือข่ายวิชาชีพ และขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบาย การให้บริการสาธารณะ และการตรวจสอบอำนาจรัฐ แนวโน้มดังกล่าวสะท้อนการเปลี่ยนผ่านจากการปกครองโดยรัฐบาล (government) ไปสู่การกำกับดูแล (governance) ที่เน้นความร่วมมือและการประสานผลประโยชน์ระหว่างผู้แสดงหลายฝ่าย (Rhodes, 1996)

การกำกับดูแลแบบเครือข่าย (network governance) จึงกลายเป็นลักษณะสำคัญของโครงสร้างอำนาจใหม่ โดยรัฐทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดกรอบกติกา ผู้ประสาน และผู้เอื้ออำนวย มากกว่าการเป็นผู้ใช้อำนาจบังคับแต่เพียงฝ่ายเดียว รูปแบบดังกล่าวช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นและนวัตกรรมในการจัดการปัญหาสาธารณะ แต่ในขณะเดียวกันก็สร้างความท้าทายด้านความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความชอบธรรมทางประชาธิปไตย เนื่องจากอำนาจและทรัพยากรอาจกระจุกตัวอยู่กับผู้แสดงบางกลุ่มมากกว่ากลุ่มอื่น (Pierre & Peters, 2000) ดังนั้น การเมืองการปกครองร่วมสมัยจึงเป็นพื้นที่ของการต่อรองและปรับสมดุลอำนาจระหว่างรัฐ ตลาด และภาคประชาชน ภายใต้โครงสร้างการกำกับดูแลที่เชื่อมโยงกันในหลายระดับ

การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และอภิปราย

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐชาติ อำนาจอธิปไตย และการเมืองการปกครองได้กลายเป็นประเด็นถกเถียงสำคัญในทางทฤษฎีและเชิงนโยบาย ความตึงเครียดระหว่างอธิปไตยของรัฐกับแรงกดดันจากภายนอกสะท้อนให้เห็นว่ารัฐชาติไม่อาจใช้อำนาจอย่างอิสระดังเช่นในระบบเวสต์ฟาเลียแบบดั้งเดิมอีกต่อไป การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ กฎระเบียบระหว่างประเทศ และพันธกรณีในกรอบความร่วมมือพหุภาคีได้จำกัดขอบเขตการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ การคลัง และการคุ้มครองทางสังคม อย่างไรก็ตาม การลดทอนอำนาจอธิปไตยในบริบทนี้มีได้หมายถึงการสูญเสียอำนาจโดยสิ้นเชิงหากแต่สะท้อนการเปลี่ยนรูปของอำนาจอธิปไตยจากลักษณะสมบูรณ์ไปสู่รูปแบบที่ต้องพึ่งพา การเจรจา การแบ่งปัน และการประสานผลประโยชน์กับผู้แสดงอื่นในระบบโลก (Krasner, 1999; Held, 2004)

ในขณะเดียวกัน ความท้าทายสำคัญของการเมืองการปกครองร่วมสมัยคือการสร้างความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกับความชอบธรรมทางประชาธิปไตย กระบวนการกำกับดูแลแบบเครือข่ายและการเมืองหลายระดับช่วยเพิ่มความคล่องตัวและประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาสาธารณะในสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อน แต่กลับทำให้กระบวนการตัดสินใจห่างไกลจากการตรวจสอบของประชาชนมากขึ้น เนื่องจากผู้แสดงนอกภาครัฐและกลไกเหนือชาติไม่ได้ยึดโยงกับความรับผิดชอบทางการเมืองในแบบเดียวกับสถาบันประชาธิปไตยภายในรัฐชาติ (Pierre & Peters, 2000) สถานการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาที่

เรียกว่า “ช่องว่างทางประชาธิปไตย” (democratic deficit) ซึ่งสะท้อนถึงความไม่สมดุลระหว่างอำนาจในการตัดสินใจกับความรับผิดชอบต่อประชาชน (Habermas, 2001)

ประเด็นถกเถียงสำคัญอีกประการหนึ่งคือคำถามว่ารัฐชาติในยุคโลกาภิวัตน์กำลังอ่อนแอลงหรือกำลังปรับตัว นักวิชาการบางกลุ่มมองว่าโลกาภิวัตน์ได้บ่อนทำลายอำนาจรัฐ ทำให้รัฐชาติสูญเสียความสามารถในการควบคุมเศรษฐกิจ ตลาดแรงงาน และการไหลเวียนของทุนและข้อมูลข่าวสาร (Ohmae, 1995) ในมุมมองนี้ รัฐชาติถูกลดบทบาทลงเหลือเพียงผู้จัดการภายใต้แรงกดดันของตลาดโลก อย่างไรก็ตาม อีกแนวคิดหนึ่งโต้แย้งว่ารัฐชาติไม่ได้อ่อนแอ แต่กำลังปรับบทบาทและเครื่องมือในการใช้อำนาจ โดยรัฐยังคงเป็นผู้กำหนดกรอบกติกา กฎหมาย และนโยบายที่เอื้อให้เกิดการบูรณาการกับระบบโลก พร้อมทั้งใช้กลไกใหม่ ๆ เช่น การกำกับดูแลเชิงนโยบาย การสร้างเครือข่าย และการร่วมมือพหุภาคี เพื่อรักษาความสามารถในการกำหนดทิศทางการพัฒนา (Weiss, 1998; Hirst & Thompson, 1999)

เมื่อพิจารณาในเชิงวิพากษ์ จะเห็นได้ว่าความอ่อนแอหรือความเข้มแข็งของรัฐชาติไม่ใช่ภาวะตายตัว หากแต่ขึ้นอยู่กับศักยภาพเชิงสถาบัน ความสามารถในการปรับตัว และบริบททางการเมืองของแต่ละประเทศ รัฐที่สามารถผสมผสานประสิทธิภาพการบริหารเข้ากับ ความชอบธรรมทางประชาธิปไตย และเปิดพื้นที่ให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการกำกับดูแล จะมีแนวโน้มรักษาทบหน้ในระบบการเมืองโลกได้ดีกว่ารัฐที่ยึดติดกับอำนาจแบบ ศูนย์กลางและขาดความยืดหยุ่น ดังนั้น การเมืองการปกครองร่วมสมัยจึงเป็นกระบวนการ ต่อรองเชิงอำนาจอย่างต่อเนื่องระหว่างรัฐ ตลาด และประชาชน ภายใต้เงื่อนไขของโลกาภิวัตน์ ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

สรุป

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ การเมืองการปกครองร่วมสมัยสะท้อนความตึงเครียดอย่างต่อเนื่องระหว่างอำนาจอธิปไตยของรัฐชาติกับแรงกดดันจากโครงสร้างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมระดับโลก รัฐชาติไม่อาจใช้อำนาจได้อย่างสมบูรณ์เช่นในอดีต เนื่องจากต้องเผชิญกับข้อจำกัดจากตลาดโลก กฎระเบียบระหว่างประเทศ และผู้แสดงข้ามพรมแดน ขณะเดียวกัน รูปแบบการกำกับดูแลที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพ ความรวดเร็ว และความยืดหยุ่น ผ่านกลไก การเมืองหลายระดับ การกระจายอำนาจ และเครือข่ายความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม กลับก่อให้เกิดคำถามสำคัญเกี่ยวกับความชอบธรรมทางประชาธิปไตยและ

ความรับผิดชอบต่อประชาชน ความท้าทายดังกล่าวนำไปสู่ข้อถกเถียงว่ารัฐชาติในยุคโลกาภิวัตน์กำลังอ่อนแอลงหรือเพียงแค่อัปเดตรูปแบบใหม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาในเชิงวิพากษ์จะพบว่ารัฐชาติไม่ได้หายไปจากเวทีการเมือง หากแต่กำลังเปลี่ยนรูปแบบการใช้อำนาจจากการควบคุมแบบศูนย์กลางไปสู่การกำกับดูแลเชิงประสานและการต่อรองกับผู้แสดงหลากหลายระดับ ความเข้มแข็งหรือความอ่อนแอของรัฐจึงขึ้นอยู่กับศักยภาพในการปรับตัว การสร้างสมดุลระหว่างประสิทธิภาพการบริหารกับความชอบธรรมทางประชาธิปไตย และความสามารถในการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงภายใต้โครงสร้างอำนาจที่ซับซ้อนของโลกยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- Anderson, B. (2006). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism* (Rev. ed.). Verso.
- Castells, M. (2010). *The power of identity* (2nd ed.). Wiley-Blackwell.
- Crouch, C. (2004). *Post-democracy*. Polity Press.
- Dahl, R. A. (1989). *Democracy and its critics*. Yale University Press.
- Dahlgren, P. (2013). *The political web: Media, participation and alternative democracy*. Palgrave Macmillan.
- Giddens, A. (1990). *The consequences of modernity*. Polity Press.
- Habermas, J. (2001). *The postnational constellation: Political essays*. MIT Press.
- Held, D. (2004). *Global covenant: The social democratic alternative to the Washington consensus*. Polity Press.
- _____. (2006). *Models of democracy* (3rd ed.). Polity Press.
- Held, D., McGrew, A., Goldblatt, D., & Perraton, J. (1999). *Global transformations: Politics, economics and culture*. Stanford University Press.
- Hirst, P., & Thompson, G. (1999). *Globalization in question: The international economy and the possibilities of governance* (2nd ed.). Polity Press.

- Hooghe, L., & Marks, G. (2001). *Multi-level governance and European integration*. Rowman & Littlefield.
- Keck, M. E., & Sikkink, K. (1998). *Activists beyond borders: Advocacy networks in international politics*. Cornell University Press.
- Keohane, R. O. (2002). *Power and governance in a partially globalized world*. Routledge.
- Keohane, R. O., & Nye, J. S. (2000). *Power and interdependence* (3rd ed.). Longman.
- Krasner, S. D. (1999). *Sovereignty: Organized hypocrisy*. Princeton University Press.
- Mudde, C. (2004). The populist zeitgeist. *Government and Opposition*, 39(4), 541–563.
- Müller, J.-W. (2016). *What is populism?* University of Pennsylvania Press.
- Ohmae, K. (1995). *The end of the nation state: The rise of regional economies*. Free Press.
- Pateman, C. (1970). *Participation and democratic theory*. Cambridge University Press.
- Pierre, J., & Peters, B. G. (2000). *Governance, politics and the state*. Macmillan.
- Pitkin, H. F. (1967). *The concept of representation*. University of California Press.
- Rhodes, R. A. W. (1996). The new governance: Governing without government. *Political Studies*, 44(4), 652–667.
- Rondinelli, D. A. (1999). *What is decentralization?* World Bank.
- Rosenau, J. N. (1997). *Along the domestic–foreign frontier: Exploring governance in a turbulent world*. Cambridge University Press.
- Stiglitz, J. E. (2002). *Globalization and its discontents*. W. W. Norton & Company.
- Weber, M. (1946). *From Max Weber: Essays in sociology*. Oxford University Press.

Weiss, L. (1998). *The myth of the powerless state*. Polity Press.

การเมืองการปกครองท้องถิ่นกับการกระจายอำนาจในประเทศไทย*

LOCAL GOVERNANCE AND DECENTRALIZATION IN THAILAND

ประสาธ สามารถกุล

Prasat Samartkul

นักวิชาการอิสระ

Independent scholar, Thailand

Corresponding Author's Email: prasatsamartkul@gmail.com

วันที่รับบทความ : 18 ธันวาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 28 ธันวาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 28 ธันวาคม 2568

Received 18 December 2025; Revised 28 December 2025; Accepted 28 December 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การเมืองการปกครองท้องถิ่นกับการกระจายอำนาจในประเทศไทย โดยมุ่งเน้นการอธิบายแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พัฒนาการของการกระจายอำนาจตามกรอบรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ตลอดจนวิเคราะห์บริบทการเมืองการปกครองท้องถิ่นในปัจจุบัน บทความใช้วิธีการศึกษาจากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า แม้ประเทศไทยจะมีความพยายามในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ แต่ในทางปฏิบัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงเผชิญกับข้อจำกัดด้านอำนาจหน้าที่ งบประมาณ ความเหลื่อมล้ำระหว่างท้องถิ่น ปัญหาธรรมาภิบาล และความไม่ต่อเนื่องของนโยบาย การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ชี้ให้เห็นว่า การกระจายอำนาจจะสามารถเสริมสร้างประชาธิปไตยฐานรากได้อย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อมีความสมดุลระหว่างอำนาจรัฐส่วนกลางกับการปกครองท้องถิ่น ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และการพัฒนาระบบธรรมาภิ

Citation:

* ประสาธ สามารถกุล. (2568). การเมืองการปกครองท้องถิ่นกับการกระจายอำนาจในประเทศไทย. วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์, 2(6), 49-63.

Prasat Samartkul. (2025). Local Governance and Decentralization in Thailand. Journal of Social Sciences Innovations, 2(6), 49-63.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jssi.2025.25>

Website: <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jssi>

บาล บทความเสนอว่าการปรับปรุงกฎหมาย โครงสร้างการกระจายอำนาจ และกลไกการกำกับดูแลอย่างเหมาะสม จะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจในประเทศไทยอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การเมืองการปกครองท้องถิ่น, การกระจายอำนาจ, ประชาธิปไตยฐานราก, ธรรมาภิบาล

Abstract

This academic article aims to examine and analyze local governance and decentralization in Thailand by focusing on relevant concepts and theories, the development of decentralization under constitutional and legal frameworks, and the contemporary context of local politics and administration. The study employs a documentary analysis of related academic literature and policy documents. The findings indicate that although Thailand has made systematic efforts to promote decentralization, local government organizations continue to face significant constraints, including limited authority and fiscal autonomy, disparities among localities, governance challenges, and policy discontinuity. Critical analysis suggests that decentralization can effectively strengthen grassroots democracy only when a proper balance exists between central state authority and local autonomy, accompanied by institutional capacity building, enhanced public participation, and effective accountability mechanisms. The article argues that legal and structural reforms, together with appropriate oversight arrangements, are essential for advancing sustainable local governance and decentralization in Thailand.

Keyword: Local Governance, Decentralization, Grassroots Democracy, Good Governance

บทนำ

การเมืองการปกครองท้องถิ่นถือเป็นกลไกสำคัญของการบริหารรัฐในระบบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นระดับการปกครองที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสาธารณะ การกำหนดนโยบาย และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างเป็นรูปธรรม การปกครองท้องถิ่นจึงไม่เพียงเป็นโครงสร้างทางการบริหารเท่านั้น หากแต่เป็นพื้นที่ทางการเมืองที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนในระดับฐานรากอย่างชัดเจน (Shah, 2006; Rondinelli, Nellis, & Cheema, 1983)

แนวคิดการกระจายอำนาจ (decentralization) มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการพัฒนาประชาธิปไตย โดยเฉพาะในแง่ของการเสริมสร้างความรับผิดชอบ ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการปกครอง การกระจายอำนาจช่วยลดการรวมศูนย์อำนาจของรัฐส่วนกลาง เปิดพื้นที่ให้ท้องถิ่นสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและประชาธิปไตยฐานราก (participatory and grassroots democracy) (Crook & Manor, 1998; Cheema & Rondinelli, 2007)

สำหรับประเทศไทย การเมืองการปกครองท้องถิ่นได้รับการยกระดับความสำคัญอย่างชัดเจนภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งกำหนดให้มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ และรับรองสถานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยการปกครองที่มีอิสระในการบริหารงานตามหลักการปกครองตนเอง (local self-government) รัฐธรรมนูญฉบับต่อมา รวมถึงรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ยังคงรับรองหลักการกระจายอำนาจไว้ แม้จะมีข้อถกเถียงถึงระดับความเข้มข้นและประสิทธิผลของการบังคับใช้ในทางปฏิบัติ (อเนก เหล่าธรรมทัศน์, 2546; สถาบันพระปกเกล้า, 2562)

อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะมีกรอบกฎหมายและนโยบายที่สนับสนุนการกระจายอำนาจ แต่ในทางปฏิบัติยังคงประสบปัญหาและความท้าทายหลายประการ เช่น การแทรกแซงจากรัฐส่วนกลาง ข้อจำกัดด้านอำนาจหน้าที่และงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความเหลื่อมล้ำระหว่างท้องถิ่นขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ตลอดจนปัญหาด้านธรรมาภิบาลและความโปร่งใสในการบริหารจัดการท้องถิ่น ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้การกระจายอำนาจใน

ประเทศไทยยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายในการเสริมสร้างประชาธิปไตยและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนได้อย่างเต็มที่ (Mutebi, 2004; วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2558)

ดังนั้น บทความวิชาการนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์แนวคิดและพัฒนาการของการเมืองการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจในประเทศไทย (2) ศึกษาบริบททางการเมืองและกฎหมายที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ (3) วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และความท้าทายของการกระจายอำนาจในระบบการเมืองไทย เพื่อนำไปสู่การเสนอข้อสังเกตและแนวทางเชิงนโยบายที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่นและการเสริมสร้างประชาธิปไตยฐานรากในประเทศไทยต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการเมืองการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น (local governance or local government) หมายถึง รูปแบบการจัดระเบียบการปกครองที่รัฐส่วนกลางมอบอำนาจหน้าที่บางประการให้แก่องค์กรในระดับพื้นที่ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการกิจการสาธารณะของตนเองภายใต้กรอบกฎหมายของรัฐ โดยมีความเป็นอิสระในระดับหนึ่งทั้งด้านการบริหาร การคลัง และการเมือง (Rondinelli, Nellis, & Cheema, 1983; Shah, 2006) แนวคิดดังกล่าวตั้งอยู่บนหลักการสำคัญคือ การกระจายอำนาจจากศูนย์กลางสู่ท้องถิ่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างเหมาะสม

ลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ได้แก่ การมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย การเมืองการบริหารและสภาท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน และการมีอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะ การพัฒนาท้องถิ่น และการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2558) การปกครองท้องถิ่นจึงมิใช่เพียงหน่วยงานทางการบริหาร หากแต่เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีบทบาทสำคัญในโครงสร้างอำนาจของรัฐ

ในระบอบประชาธิปไตย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นฐานรากของระบบการเมือง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง การกำหนดนโยบายสาธารณะ และการตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้บริหารท้องถิ่น บทบาทดังกล่าวช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตย ความตื่นตัวทางการเมือง และความรับผิดชอบของผู้ใช้อำนาจต่อประชาชน (Crook & Manor, 1998; อเนก เหล่าธรรมทัศน์, 2546)

2. แนวคิดและทฤษฎีการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ (decentralization) เป็นแนวคิดสำคัญในการบริหารรัฐสมัยใหม่ โดยหมายถึงกระบวนการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ และทรัพยากรจากรัฐส่วนกลางไปยังหน่วยงานในระดับล่างหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการส่วนใหญ่จำแนกการกระจายอำนาจออกเป็น 3 มิติหลัก ได้แก่ (1) การกระจายอำนาจทางการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งผู้แทนและการตัดสินใจเชิงนโยบายในระดับท้องถิ่น (2) การกระจายอำนาจทางการบริหาร ซึ่งเป็นการมอบหมายภารกิจและอำนาจการจัดการ และ (3) การกระจายอำนาจทางการเงิน ซึ่งหมายถึงการถ่ายโอนงบประมาณ แหล่งรายได้ และอำนาจทางการเงิน (Cheema & Rondinelli, 2007)

ทฤษฎีการกระจายอำนาจ (Decentralization Theory) อธิบายว่า การถ่ายโอนอำนาจสู่ท้องถิ่นจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดบริการสาธารณะ ลดความซ้ำซ้อนและความล่าช้าในการตัดสินใจ และทำให้นโยบายสาธารณะมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในบริบทประเทศกำลังพัฒนา (Rondinelli et al., 1983; Shah, 2006) อย่างไรก็ตาม นักวิชาการบางส่วนชี้ว่าการกระจายอำนาจอาจก่อให้เกิดปัญหาการรวมศูนย์อำนาจในระดับท้องถิ่น ความเหลื่อมล้ำ หรือการทุจริต หากขาดระบบกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ (Mutebi, 2004)

นอกจากนี้ แนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) ได้ถูกนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการประเมินการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเน้นหลักการสำคัญ ได้แก่ ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม ความเสมอภาค และประสิทธิภาพ ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้การกระจายอำนาจนำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (UNDP, 1997; สถาบันพระปกเกล้า, 2562)

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยด้านการเมืองการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นว่า แม้ประเทศไทยจะมีกรอบกฎหมายและนโยบายที่สนับสนุนการกระจายอำนาจ แต่ในทางปฏิบัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงเผชิญกับข้อจำกัดจากการรวมศูนย์อำนาจของรัฐส่วนกลาง ทั้งในด้านอำนาจหน้าที่ งบประมาณ และการกำกับควบคุมทางกฎหมาย (อนnek เหล่าธรรมทัศน์, 2546; วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2558) งานศึกษาหลายชิ้นชี้ว่าการเมืองท้องถิ่นยัง

ถูกครอบงำโดยโครงสร้างอำนาจแบบบนลงล่าง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นอิสระและประสิทธิภาพของการบริหารท้องถิ่น

ในขณะเดียวกัน งานศึกษาการกระจายอำนาจในบริบทประเทศกำลังพัฒนา พบว่าความสำเร็จของการกระจายอำนาจขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของสถาบันท้องถิ่น วัฒนธรรมทางการเมือง และกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ หากขาดปัจจัยเหล่านี้ การกระจายอำนาจอาจไม่ก่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงประชาธิปไตยตามที่คาดหวัง (Crook & Manor, 1998; Cheema & Rondinelli, 2007) บทเรียนดังกล่าวมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยในระยะยาว

พัฒนาการการกระจายอำนาจในประเทศไทย

1. การปกครองท้องถิ่นก่อนการปฏิรูปการเมือง

ก่อนการปฏิรูปการเมืองในช่วงปลายทศวรรษ 2530 ระบบการปกครองของประเทศไทยมีลักษณะเป็นการรวมศูนย์อำนาจ (centralization) อย่างเข้มข้น โดยรัฐส่วนกลางเป็นผู้กำหนดนโยบาย วางแผน และควบคุมการบริหารราชการในทุกระดับ ขณะที่การปกครองท้องถิ่นมีบทบาทจำกัดในฐานะหน่วยงานปฏิบัติตามคำสั่งจากส่วนกลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในช่วงเวลาดังกล่าวขาดความเป็นอิสระทั้งด้านอำนาจหน้าที่ งบประมาณ และการตัดสินใจเชิงนโยบาย (อนุก เหล่าธรรมทัศน์, 2546; วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2558)

แม้จะมีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สุขาภิบาล เทศบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด แต่การบริหารงานยังคงถูกกำกับควบคุมอย่างใกล้ชิดโดยกระทรวงมหาดไทย ส่งผลให้การเมืองการปกครองท้องถิ่นไม่สามารถพัฒนาเป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็ง และไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับฐานรากอย่างแท้จริง

2. การกระจายอำนาจตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และฉบับต่อมา

การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการกระจายอำนาจในประเทศไทย โดยเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติหลักการกระจายอำนาจและการปกครองตนเองของท้องถิ่นไว้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งรับรองสถานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยการปกครองที่มีความเป็นอิสระในการบริหาร การคลัง และการเมืองในระดับหนึ่ง (สถาบันพระปกเกล้า, 2562)

รัฐธรรมนูญฉบับต่อมา ได้แก่ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2560 ยังคงรับรองหลักการกระจายอำนาจไว้ แม้ในทางปฏิบัติจะมีการถกเถียงถึงระดับความเข้มข้นและขอบเขต

ของการกระจายอำนาจ โดยเฉพาะในช่วงที่บริบททางการเมืองมีความผันผวน ซึ่งส่งผลให้ บทบาทและอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถูกจำกัดในบางช่วงเวลา (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2558)

3. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เป็นกลไกทางกฎหมายที่สำคัญในการนำหลักการกระจายอำนาจตาม รัฐธรรมนูญไปสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดแผนการถ่ายโอนภารกิจ อำนาจหน้าที่ งบประมาณ และบุคลากรจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ กฎหมายฉบับนี้มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้าง ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดบริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ (สถาบันพระปกเกล้า, 2562)

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่า การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวยังประสบ ปัญหาความล่าช้าและไม่ต่อเนื่อง การถ่ายโอนภารกิจและงบประมาณยังไม่เป็นไปตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่งผลให้การกระจายอำนาจในทางปฏิบัติยังคงมีข้อจำกัด และองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมากยังต้องพึ่งพาการสนับสนุนจากรัฐส่วนกลาง (Mutebi, 2004; วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2558)

4. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระบบการเมืองไทย

ภายใต้กรอบการกระจายอำนาจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญใน ระบบการเมืองไทยในฐานะผู้ให้บริการสาธารณะ ผู้กำหนดนโยบายระดับพื้นที่ และพื้นที่ฝึกฝน ประชาธิปไตยของประชาชน การเลือกตั้งผู้บริหารและสภาท้องถิ่นช่วยเสริมสร้างความชอบ ธรรมทางการเมือง และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนา ท้องถิ่น (Crook & Manor, 1998)

อย่างไรก็ตาม บทบาทดังกล่าวยังถูกจำกัดด้วยโครงสร้างอำนาจแบบรวมศูนย์และ การกำกับควบคุมจากรัฐส่วนกลาง ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถทำหน้าที่เป็น สถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งได้อย่างเต็มที่ การพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่นของไทย จึงยังต้องอาศัยการปรับปรุงเชิงโครงสร้างและนโยบายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การกระจายอำนาจ สามารถสนับสนุนประชาธิปไตยและการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

การเมืองการปกครองท้องถิ่นในบริบทปัจจุบัน

1. โครงสร้างอำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐส่วนกลางกับท้องถิ่น

ในบริบทปัจจุบัน การเมืองการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยยังคงดำเนินอยู่ภายใต้โครงสร้างอำนาจที่รัฐส่วนกลางมีบทบาทกำกับควบคุมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเข้มข้น แม้กฎหมายและรัฐธรรมนูญจะรับรองหลักการกระจายอำนาจ แต่ในทางปฏิบัติ รัฐส่วนกลางยังคงมีอำนาจในการกำหนดนโยบายหลัก การจัดสรรงบประมาณ และการควบคุมทางกฎหมายผ่านหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะกระทรวงมหาดไทย (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2558; สถาบันพระปกเกล้า, 2562)

ความสัมพันธ์ดังกล่าวสะท้อนลักษณะของ “การกระจายอำนาจภายใต้การกำกับของศูนย์กลาง” (controlled decentralization) ซึ่งทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารจัดการในระดับจำกัด ส่งผลให้การตัดสินใจเชิงนโยบายในระดับท้องถิ่นยังต้องพึ่งพาความเห็นชอบจากรัฐส่วนกลางในหลายกรณี (Mutebi, 2004)

2. การเมืองท้องถิ่น การเลือกตั้ง และการมีส่วนร่วมของประชาชน

การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความชอบธรรมและความเป็นประชาธิปไตยให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้นำและกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ อย่างไรก็ตาม งานศึกษาหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่าการเมืองท้องถิ่นของไทยยังคงได้รับอิทธิพลจากเครือข่ายอำนาจท้องถิ่น ระบบอุปถัมภ์ และการแข่งขันทางการเมืองที่มุ่งผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม ซึ่งอาจบั่นทอนคุณภาพของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (อนเนก เหล่าธรรมทัศน์, 2546)

แม้จะมีช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการประชาคม การรับฟังความคิดเห็น และกลไกตามกฎหมาย แต่การมีส่วนร่วมดังกล่าวยังอยู่ในระดับจำกัด และมักเป็นการมีส่วนร่วมเชิงรูปแบบมากกว่าการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายอย่างแท้จริง (Crook & Manor, 1998)

3. บทบาทผู้นำท้องถิ่นและกลไกทางการเมือง

ผู้นำท้องถิ่น เช่น นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาทสำคัญในฐานะผู้กำหนดนโยบายและขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่น ความเป็นผู้นำที่เข้มแข็งและมีวิสัยทัศน์สามารถช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารและความเชื่อมั่นของประชาชนได้ อย่างไรก็ตาม บทบาทของผู้นำท้องถิ่นยังถูกจำกัดด้วย

ข้อจำกัดทางกฎหมาย โครงสร้างราชการ และการกำกับควบคุมจากส่วนกลาง (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2558)

กลไกทางการเมืองในระดับท้องถิ่น เช่น สภาท้องถิ่น พรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ ยังมีบทบาทไม่ชัดเจนหรือไม่เข้มแข็งเพียงพอ ส่งผลให้การถ่วงดุลอำนาจและการตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารท้องถิ่นยังไม่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ปัญหาการแทรกแซงจากส่วนกลางและข้อจำกัดทางกฎหมาย

หนึ่งในปัญหาสำคัญของการเมืองการปกครองท้องถิ่นในบริบทปัจจุบัน คือ การแทรกแซงจากรัฐส่วนกลางผ่านกลไกทางกฎหมาย การกำกับดูแล และการควบคุมงบประมาณ ซึ่งจำกัดความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำหนดนโยบายและบริหารจัดการพื้นที่ของตนเอง (สถาบันพระปกเกล้า, 2562)

นอกจากนี้ ข้อจำกัดทางกฎหมายที่ซับซ้อนและการเปลี่ยนแปลงนโยบายบ่อยครั้งยังส่งผลให้การบริหารงานท้องถิ่นขาดความต่อเนื่อง และลดทอนศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการทำหน้าที่เป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งและเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ปัญหาและอุปสรรคของการกระจายอำนาจ

1. ข้อจำกัดด้านอำนาจหน้าที่และงบประมาณ

แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายและนโยบายที่สนับสนุนการกระจายอำนาจ แต่ในทางปฏิบัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงเผชิญกับข้อจำกัดด้านอำนาจหน้าที่และงบประมาณอย่างมีนัยสำคัญ การถ่ายโอนภารกิจจากรัฐส่วนกลางสู่ท้องถิ่นยังไม่เป็นไปอย่างสมบูรณ์ โดยหลายภารกิจยังอยู่ภายใต้การควบคุมหรือการอนุมัติจากส่วนกลาง ส่งผลให้การบริหารจัดการของท้องถิ่นขาดความคล่องตัวและไม่สามารถตอบสนองต่อปัญหาในพื้นที่ได้อย่างทันท่วงที (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2558)

ในด้านงบประมาณ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมากยังคงพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐส่วนกลางเป็นหลัก ขณะที่อำนาจในการจัดเก็บรายได้ของตนเองมีจำกัด ส่งผลให้ท้องถิ่นขาดความมั่นคงทางการเงิน และไม่สามารถวางแผนพัฒนาระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Shah, 2006; สถาบันพระปกเกล้า, 2562)

2. ปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างท้องถิ่น

การกระจายอำนาจในประเทศไทยยังนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างท้องถิ่น โดยเฉพาะความแตกต่างด้านศักยภาพทางเศรษฐกิจ รายได้ และทรัพยากรบุคคล ท้องถิ่นขนาดใหญ่หรือพื้นที่เมืองมักมีรายได้และบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญมากกว่าท้องถิ่นขนาดเล็กหรือพื้นที่ชนบท ส่งผลให้คุณภาพการให้บริการสาธารณะและการพัฒนาท้องถิ่นมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน (Crook & Manor, 1998)

งานศึกษาหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่า หากรัฐขาดกลไกในการลดความเหลื่อมล้ำและสนับสนุนท้องถิ่นที่มีศักยภาพต่ำ การกระจายอำนาจอาจยิ่งตอกย้ำความไม่เท่าเทียมทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งขัดต่อเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนและความเป็นธรรมทางสังคม (Cheema & Rondinelli, 2007)

3. การทุจริตและธรรมาภิบาลในระดับท้องถิ่น

ปัญหาการทุจริตและการขาดธรรมาภิบาลในระดับท้องถิ่นเป็นอีกหนึ่งอุปสรรคสำคัญของการกระจายอำนาจ แม้การถ่ายโอนอำนาจจะช่วยให้การบริหารใกล้ชิดประชาชนมากขึ้น แต่หากขาดกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ อาจนำไปสู่การใช้อำนาจโดยมิชอบ การแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน และการครอบงำของกลุ่มอิทธิพลในพื้นที่ (Mutebi, 2004) นักวิชาการจำนวนหนึ่งชี้ว่า ปัญหาดังกล่าวไม่ได้เกิดจากการกระจายอำนาจโดยตรง หากแต่เป็นผลจากความอ่อนแอของสถาบันท้องถิ่น ระบบตรวจสอบ และวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยังไม่เอื้อต่อความโปร่งใสและความรับผิดชอบ (UNDP, 1997; สถาบันพระปกเกล้า, 2562)

4. ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายการกระจายอำนาจ

ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายการกระจายอำนาจเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่นของไทยอย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลและบริบททางการเมืองที่ผันผวนทำให้ทิศทางการกระจายอำนาจขาดความชัดเจนและความสม่ำเสมอ ในบางช่วงเวลา นโยบายการกระจายอำนาจถูกชะลอหรือถูกดึงกลับสู่การรวมศูนย์อำนาจมากขึ้น (recentralization) (วิระศักดิ์ เครือเทพ, 2558)

ความไม่ต่อเนื่องดังกล่าวส่งผลให้การพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดเสถียรภาพ และบั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบการปกครองท้องถิ่นในระยะยาว

การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และอภิปราย

1. การกระจายอำนาจกับการเสริมสร้างประชาธิปไตยฐานราก

ในเชิงทฤษฎี การกระจายอำนาจถูกมองว่าเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างประชาธิปไตยฐานราก เนื่องจากช่วยเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสาธารณะในระดับที่ใกล้ชิดมากที่สุด การเลือกตั้งท้องถิ่น การกำหนดนโยบายระดับพื้นที่ และการตรวจสอบการทำงานของผู้นำท้องถิ่น ล้วนเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและความเป็นพลเมือง (citizenship) (Crook & Manor, 1998; Shah, 2006)

อย่างไรก็ตาม ในบริบทของประเทศไทย การกระจายอำนาจยังไม่สามารถนำไปสู่การเสริมสร้างประชาธิปไตยฐานรากได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนมักอยู่ในระดับเชิงรูปแบบ ขณะที่อำนาจการตัดสินใจเชิงนโยบายที่แท้จริงยังคงถูกจำกัดโดยโครงสร้างอำนาจจากส่วนกลางและกลุ่มอิทธิพลในระดับท้องถิ่น (อเนก เหล่าธรรมทัศน์, 2546) สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การกระจายอำนาจเพียงเชิงโครงสร้างโดยปราศจากการพัฒนาสถาบันและวัฒนธรรมทางการเมือง อาจไม่เพียงพอในการสร้างประชาธิปไตยฐานรากอย่างยั่งยืน

2. ความสมดุลระหว่างอำนาจรัฐส่วนกลางกับการปกครองท้องถิ่น

ประเด็นสำคัญของการกระจายอำนาจคือ การสร้างความสมดุลระหว่างอำนาจรัฐส่วนกลางกับการปกครองท้องถิ่น ในกรณีของประเทศไทย รัฐส่วนกลางยังคงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย การควบคุมทางกฎหมาย และการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งสะท้อนลักษณะของ “การกระจายอำนาจแบบมีการกำกับควบคุม” (controlled decentralization) (Mutebi, 2004)

แม้การกำกับดูแลจากส่วนกลางจะมีเหตุผลในด้านการรักษามาตรฐาน การป้องกันการทุจริต และการคุ้มครองผลประโยชน์สาธารณะ แต่หากการควบคุมดังกล่าวเข้มข้นเกินไป อาจบั่นทอนความเป็นอิสระ ความคิดริเริ่ม และความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งส่งผลให้การกระจายอำนาจไม่สามารถบรรลุเป้าหมายด้านประสิทธิภาพและประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2558)

3. การเมืองการปกครองท้องถิ่นไทยในมุมมองเชิงเปรียบเทียบ

เมื่อพิจารณาการเมืองการปกครองท้องถิ่นของไทยในมุมมองเชิงเปรียบเทียบกับประเทศอื่น พบว่า ประเทศที่ประสบความสำเร็จในการกระจายอำนาจ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้

หรือบางประเทศในยุโรป มีลักษณะร่วมสำคัญคือ การมอบอำนาจทางการเมืองและการบริหารอย่างแท้จริงให้แก่ท้องถิ่น ควบคู่กับระบบตรวจสอบถ่วงดุลที่เข้มแข็ง (Shah, 2006; Cheema & Rondinelli, 2007)

ในทางตรงกันข้าม ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทย เผชิญปัญหาการกระจายอำนาจที่ไม่สมบูรณ์ การรวมศูนย์อำนาจยังคงดำรงอยู่ในรูปแบบใหม่ และการเมืองท้องถิ่นยังถูกรอบงำด้วยโครงสร้างอำนาจแบบอุปถัมภ์ (Crook & Manor, 1998) ประเด็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ต้องได้รับการแก้ไขควบคู่กับการปฏิรูปกฎหมาย

4. บทเรียนจากต่างประเทศที่เหมาะสมกับบริบทไทย

บทเรียนจากต่างประเทศชี้ให้เห็นว่า การกระจายอำนาจที่ประสบความสำเร็จต้องอาศัยมากกว่าการถ่ายโอนอำนาจเชิงกฎหมาย หากแต่ต้องมีการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การสร้างระบบการคลังท้องถิ่นที่เข้มแข็ง และการส่งเสริมวัฒนธรรมความโปร่งใสและความรับผิดชอบ (UNDP, 1997; Shah, 2006)

สำหรับประเทศไทย บทเรียนสำคัญคือ ความจำเป็นในการออกแบบการกระจายอำนาจให้สอดคล้องกับบริบททางการเมืองและสังคม โดยไม่ลอกเลียนแบบรูปแบบจากต่างประเทศโดยตรง การสร้างความสมดุลระหว่างการกำกับจากส่วนกลางกับความเป็นอิสระของท้องถิ่น การเสริมสร้างกลไกตรวจสอบจากภาคประชาชน และการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นที่มีคุณธรรมและวิสัยทัศน์ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การกระจายอำนาจสามารถสนับสนุนประชาธิปไตยและการพัฒนาท้องถิ่นของไทยได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางพัฒนา

1. การปรับปรุงกฎหมายและโครงสร้างการกระจายอำนาจ

ข้อเสนอเชิงนโยบายประการแรก คือ การปรับปรุงกฎหมายและโครงสร้างการกระจายอำนาจให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับหลักการปกครองตนเองของท้องถิ่น แม้รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องจะรับรองหลักการกระจายอำนาจ แต่ในทางปฏิบัติยังคงมีข้อจำกัดจากบทบัญญัติรองและกลไกการกำกับควบคุมจากรัฐส่วนกลางที่เข้มข้นเกินไป ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความเป็นอิสระในการตัดสินใจเชิงนโยบาย (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2558)

ดังนั้น รัฐควรทบทวนและปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อลดความซ้ำซ้อนของอำนาจหน้าที่ และกำหนดขอบเขตการแทรกแซงของรัฐส่วนกลางให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม โดยเน้นบทบาทการกำหนดมาตรฐานและการกำกับเชิงนโยบายมากกว่าการควบคุมเชิงปฏิบัติการ (Cheema & Rondinelli, 2007)

2. การเสริมสร้างศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การกระจายอำนาจจะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้องควบคู่กับการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งด้านบุคลากร โครงสร้างการบริหาร และระบบการคลัง ท้องถิ่นควรได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ การบริหารงบประมาณ การจัดบริการสาธารณะ และการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเชิงนโยบาย (Shah, 2006)

นอกจากนี้ รัฐควรส่งเสริมระบบการคลังท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง โดยเพิ่มสัดส่วนรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง และปรับระบบเงินอุดหนุนให้คำนึงถึงความแตกต่างด้านศักยภาพของแต่ละพื้นที่ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มความสามารถในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (สถาบันพระปกเกล้า, 2562)

3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคประชาสังคม

ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคประชาสังคมในกระบวนการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมไม่ควรถูกจำกัดอยู่เพียงการเลือกตั้งหรือการรับฟังความคิดเห็นเชิงสัญลักษณ์ แต่ควรขยายไปสู่การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การติดตามประเมินผล และการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Crook & Manor, 1998)

รัฐและท้องถิ่นควรสนับสนุนกลไกการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย เช่น สภาประชาชนท้องถิ่น เวทีสาธารณะ และเครือข่ายภาคประชาสังคม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาธิปไตยฐานราก และลดปัญหาการครอบงำทางการเมืองของกลุ่มอิทธิพลในพื้นที่ (อนุกูลเหล้าธรรมทัศน์, 2546)

4. การพัฒนาระบบธรรมาภิบาลและความโปร่งใส

การพัฒนาระบบธรรมาภิบาลและความโปร่งใสเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การกระจายอำนาจนำไปสู่ผลลัพธ์เชิงบวกในระยะยาว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรนำหลักการบริหาร

กิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงาน โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม และการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ (UNDP, 1997)

ในเชิงนโยบาย รัฐควรพัฒนาระบบตรวจสอบถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ สภาท้องถิ่น และภาคประชาชน ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มความโปร่งใสและลดโอกาสการทุจริต ทั้งนี้ การส่งเสริมวัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสังคมและจริยธรรมในการบริหารถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การกระจายอำนาจสามารถเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการเมืองการปกครองท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน (Shah, 2006; สถาบันพระปกเกล้า, 2562)

สรุป

การเมืองการปกครองท้องถิ่นกับการกระจายอำนาจในประเทศไทยสะท้อนความพยายามของรัฐในการปรับโครงสร้างอำนาจจากระบบรวมศูนย์ไปสู่การปกครองที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีบทบาทมากขึ้น ทั้งในด้านการบริหาร การคลัง และการเมือง โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยฐานราก เพิ่มประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างเหมาะสม แม้กรอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายจะรับรองหลักการกระจายอำนาจอย่างชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงเผชิญกับข้อจำกัดจากโครงสร้างอำนาจของรัฐส่วนกลาง การพึ่งพางบประมาณจากส่วนกลาง ความเหลื่อมล้ำด้านศักยภาพระหว่างท้องถิ่น ปัญหาธรรมาภิบาล และความไม่ต่อเนื่องของนโยบาย ทำให้การกระจายอำนาจไม่สามารถบรรลุผลเชิงประชาธิปไตยได้อย่างเต็มที่ การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ชี้ให้เห็นว่าการกระจายอำนาจจะมีความหมายอย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อสามารถสร้างความสมดุลระหว่างการกำกับดูแลของรัฐกับความเป็นอิสระของท้องถิ่น ควบคู่กับการพัฒนาสถาบันท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชน และระบบตรวจสอบที่เข้มแข็ง บทเรียนจากต่างประเทศสะท้อนว่าการถ่ายโอนอำนาจเพียงเชิงกฎหมายไม่เพียงพอ หากขาดการเสริมสร้างศักยภาพ การคลังท้องถิ่นที่มั่นคง และวัฒนธรรมความโปร่งใส ดังนั้น แนวทางการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่นของไทยในอนาคตควรมุ่งปรับปรุงกฎหมายและโครงสร้างการกระจายอำนาจ เสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคประชาสังคม และพัฒนาระบบธรรมาภิบาล เพื่อให้การกระจายอำนาจเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2558). *การปกครองท้องถิ่นไทย: พลวัต การเมือง และการบริหาร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2562). *การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- อนุก เหล่าธรรมทัศน์. (2546). *การเมืองภาคพลเมือง*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- Cheema, G. S., & Rondinelli, D. A. (2007). *Decentralizing governance: Emerging concepts and practices*. Washington, DC: Brookings Institution Press.
- Crook, R. C., & Manor, J. (1998). *Democracy and decentralisation in South Asia and West Africa*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mutebi, A. M. (2004). *Recentralising while decentralising*. University of Birmingham.
- Rondinelli, D. A., Nellis, J. R., & Cheema, G. S. (1983). *Decentralization in developing countries*. Washington, DC: World Bank.
- Shah, A. (2006). *Local governance in developing countries*. Washington, DC: World Bank.
- UNDP. (1997). *Governance for sustainable human development*. New York.

วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์

Journal of Social Science Innovation

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์

วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์ เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ บทวิจารณ์หนังสือ แก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษาทุกระดับ และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้ กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ (ราย 2 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน, ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน, ฉบับที่ 4 เดือน กรกฎาคม - สิงหาคม, ฉบับที่ 5 เดือน กันยายน - ตุลาคม และ ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3) บทความปริทัศน์ (Review Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นจากการทบทวนเอกสารวิชาการ ทั้งทางด้านทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งที่กำหนดไว้ โดยมีการทบทวนวรรณกรรมค้นคว้า รวบรวม ข้อมูลที่มีอยู่แล้วจากแหล่งต่างๆ และนำมาประมวลเรียบเรียงในรูปบทความ

4) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) เป็นการค้นหาข้อดีและข้อไม่ดีของเรื่องที่จะวิจารณ์ชี้ให้เห็นข้อบกพร่อง พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขให้ดีขึ้น เป็นการวิจารณ์เพื่อสร้างสรรค์

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 250-400 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข ค่าย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุค่าเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 6) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 7) วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 8) สมมติฐาน (ถ้ามี)
- 9) การทบทวนวรรณกรรม
- 10) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 11) ผลการวิจัย (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 12) อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 13) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
- 14) สรุป (Conclusion) / ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

15) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) บทคัดย่อ (Abstract)
- 6) บทนำ (Introduction)
- 7) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 8) สรุป (Conclusion)
- 9) เอกสารอ้างอิง (Reference)

บทความปริทัศน์และบทวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) ข้อมูลส่วนประกอบของหนังสือที่วิจารณ์ ดังนี้
 - 5.1 ภาพปกหนังสือ
 - 5.2 แปลจากหนังสือ:
 - 5.3 ผู้เขียน:
 - 5.4 ผู้แปล:
 - 5.5 สำนักพิมพ์:
 - 5.6 ปีที่พิมพ์:
 - 5.7 จำนวนหน้า:
- 6) บทนำ (Introduction)

7) เนื้อเรื่อง (Content)

8) บทวิจารณ์

9) สรุป (Conclusion)

10) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาคนสู่อุตสาหกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ ข้อที่/ เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างอิงชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คุ่มรักษา และอัจจิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างอิงนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Phathong, K., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.//สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาวิทยาลัยเกษตรราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษงา ผาทอง. (2548). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/(เลขหน้าที่ย่าง).// สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณฑวงศ์. (2556 ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร./ ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษงา ผาทอง และคณะ. (2562). พระพุทธศาสนากับการเมือง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).

สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทาอาจพันธ์. (2537). หม้อคอคควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมือง
ฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, /เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา. /ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่ม
น้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา.
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาควณิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็น
ศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). *วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว*. (พระมหาปรัชญ์ อรรถาพร, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง. //(ปีที่เผยแพร่). // ชื่อเรื่อง. // เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริจจิตร. (2555). *กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation* เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsa.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). *เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562* . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา**รูปแบบ:**

ชื่อกฎหมาย. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อเรื่อง(ถ้ามี). //ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49* (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). *เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1* (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- เกษภา ผาทอง. (2564). *ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมบุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัดมหาสารคาม. ใน *รายงานการวิจัย*. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุตรักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตรีทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ในตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (ร่ำจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขอ่างทอง. (2560). *รายงานทารกน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPM ปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต)*. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). *ศิลปะการแห่งโนราห์*. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.
- Elizabet, B. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*. Vol. 1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.
- Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helping practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ของวารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์ ได้ที่ <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jssi> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : socialscienceinnovation.12@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ ไม่ตรงกับแนวทางของวารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารสิ่งคืบฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (250-400 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

.....(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

..... 2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

..... 3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

..... 4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (18 pt)

1..... (16 pt).....

2..... (16 pt).....

3..... (16 pt).....

สมมติฐานการวิจัย (18 pt) (ถ้ามี)

1..... (16 pt).....

2..... (16 pt).....

3..... (16 pt).....

การทบทวนวรรณกรรม (18 pt)

1..... (16 pt).....

2..... (16 pt).....

สรุป..... (16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

[illegible]

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16.pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด

[illegible]

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

...(16.pt).....ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย...สังเคราะห์
ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจ
ง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

...(16.pt).....สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับได้ใจความ.....พร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัย.....และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

.....(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (250-400 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

.....(16 pt)

1149.pdf

เนื้อหา (18 pt)

.....(16 pt).....

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

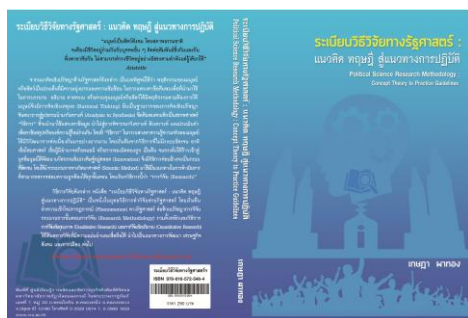
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

(14 pt)

แปลจากหนังสือ:

ผู้เขียน:

ผู้แปล:

สำนักพิมพ์:

ปีที่พิมพ์:

จำนวนหน้า:

บทนำ (18 pt)

(16 pt) นวัตกรรม ความเป้นนา ของหนังสือหรือประเด็นที่ศึกษา.....

.....

.....

.....

.....

.....

เนื้อเรื่อง (18 pt)

... (16 pt) องค์ประกอบของหนังสือหรือประเด็นที่ศึกษา บท หมวดหมู่ ลักษณะ ชนิด ประเภท วัตถุประสงค์ สาระ ประเด็น แง่คิด มุมมอง ฯลฯ

บทวิจารณ์ (18 pt)

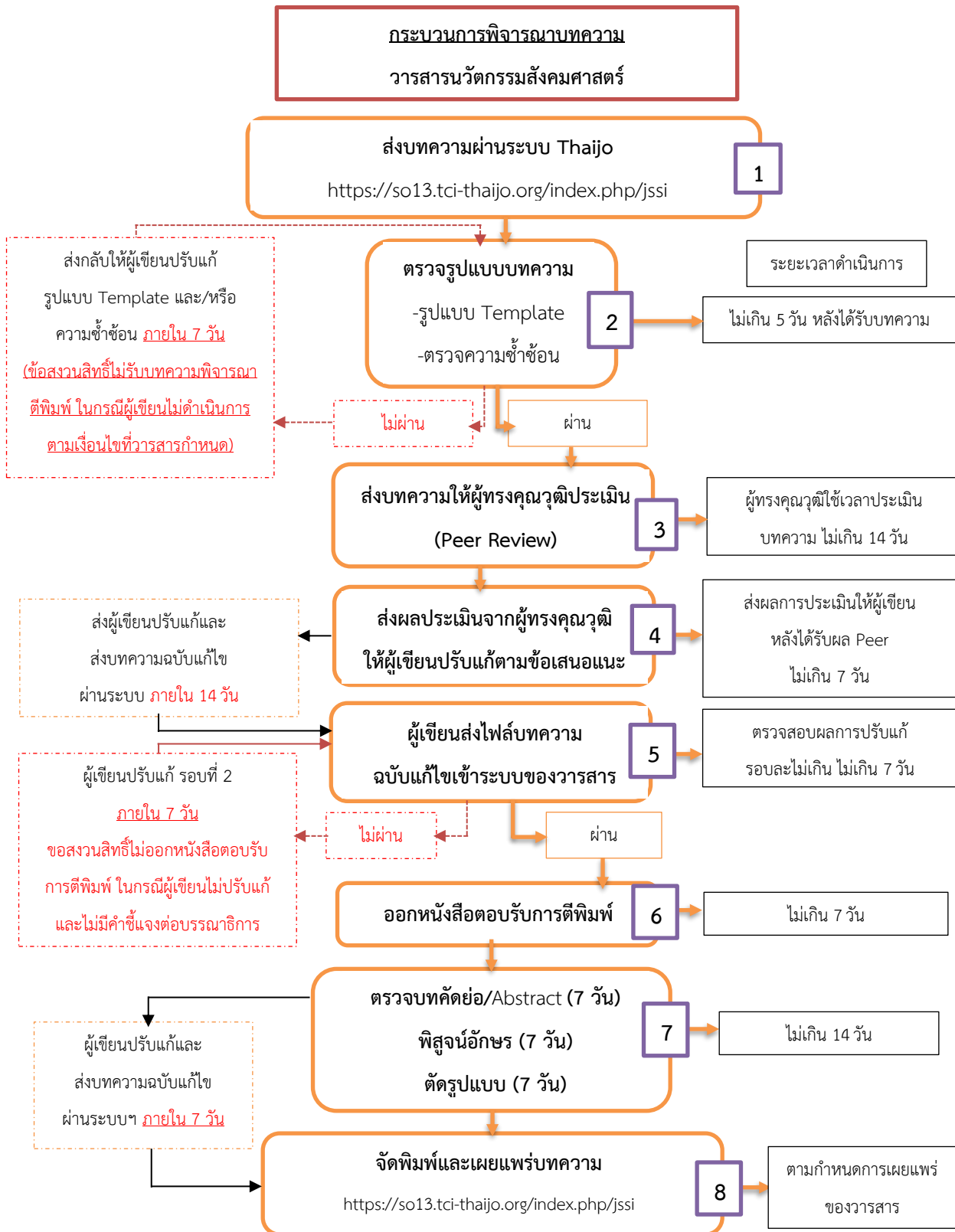
... (16 pt) นำเสนอหลักการ แนวคิด ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย ที่สะท้อนมุมมองเหตุผลความคาดหวัง ผลกระทบ สาระสำคัญ ตามหลักทฤษฎีเชิงวิชาการ พร้อมเสนอแนะแนวทางเพื่อการแก้ไข การส่งเสริมและพัฒนาต่อยอด (อ้างอิงตาม)

จุดเด่น**จุดด้อย****สรุป (18 pt)**

(16 pt) สรุปภาพรวมครอบคลุมผลการศึกษานำเสนอ สะท้อนคุณค่า การนำไปใช้ประโยชน์ เป็นความเรียงไม่ใส่เลขเป็นข้อมาตรา ไม่เอียง ไม่นา ไม่แทรกภาพโมเดล สะท้อนคุณค่าทางวิชาการ

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

หมายเหตุ: ระยะเวลาของกระบวนการพิจารณาบทความตั้งแต่ผู้นิพนธ์ส่งบทความเข้าระบบ ขั้นตอนที่ 1-6 ใช้ระยะเวลาประมาณ 1 เดือน ในการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ (ผู้นิพนธ์บทความต้องปรับแก้บทความตามกำหนด)